

Comunicar la Mediterrània amb Mirada FEMINISTA

**XARXA EUROPEA DE
DONES PERIODISTES**
Red Europea de Mujeres Periodistas

Índex

Coordinació: **Alícia Oliver Rojo**

Il·lustració portada: **Roser Pineda**

Disseny gràfic i maquetació: **Mercedes Sánchez Israel**

Transcripció: **Montse G. Sosa**

Correcció en llengua catalana: **Esther Molas**

Edita: **Xarxa Europea de Dones Periodistes**

Rambla de Catalunya, 10 principal

08007 - Barcelona

Web: (<http://mujeresperiodistas.net/>)

Totes les sessions de la Jornada internacional de periodistes "Comunicar la Mediterrània amb mirada feminista" es poden visionar en el canal de YouTube de la Xarxa Europea de Dones Periodistes.

Barcelona, 2023

04	Presentació	
06	Inauguració	Alícia Oliver Rojo Senén Florensa Miquel Rodríguez Victòria Alsina
20	Comunicació, ODS i Agenda 2030 a la Mediterrània	Pilar Sampietro Nariman El Chamaa Dionysia Vovou Carme Gual
44	Moviments socials, Pau i Migració a la Mediterrània	Cristina Mas Ala'a Karajah Sahar Talaat Jordi Solé
66	Situació professional de les periodistes	Laia Serra Sahar Talaat Burcu Karakaş Hayam Kamel Borka Rudić Zuliana Lainez
96	Bones pràctiques de comunicació no sexista	Beatriz Villarejo Zoubaida El Fathi Lola Fernández Palenzuela Tona Gusi Cristina P. Fraga Jenny Rönngren Patricia Mayorga Marcos Rosa M ^a Rodríguez Quintanilla Teresa Velázquez
126	Cloenda	Alícia Oliver Rojo Maria-Àngels Roque Joan Maria Morros Tània Verge
144	Declaració	

XARXA EUROPEA DE DONES PERIODISTES

Des de l'any 1995, quan vam organitzar les Jornades “Les periodistes, la Mediterrània i el futur”, que volem crear una xarxa de dones periodistes de la Mediterrània amb la voluntat de generar espais de diàleg, on circuli la informació amb perspectiva de gènere i creant forts llaços per defensar plegades els nostres drets. Ara, hem tornat a donar un nou pas en aquesta direcció, segures de què les tecnologies actuals ens acompanyaran.

Aquesta publicació que us presentem recull les ponències que van tenir lloc en el decurs de la Jornada internacional de periodistes “Comunicar la Mediterrània amb Mirada Feminista”, el 4 i 5 de novembre de 2021 a Barcelona, i que va aplegar a la nostra ciutat a 22 periodistes representants de 14 països.

Les Jornades les vam poder fer gràcies al suport de la Direcció de Relacions Internacionals de l'Ajuntament de Barcelona. I aquesta publicació ha estat possible gràcies al suport de la Direcció General per a la Promoció i Defensa dels Drets Humans del Departament d'Igualtat i Feminismes de la Generalitat de Catalunya.

Us desitgem una fructífera lectura!

D'esquerra a dreta: Alícia Oliver Rojo, Victòria Alsina, Senén Florensa i Miquel Rodríguez.

PRESENTA

Alícia Oliver Rojo

Coordinadora de la Xarxa Europea de Dones Periodistes

Senén Florensa

President executiu de l'Institut Europeu de la Mediterrània (IEMed)

Miquel Rodríguez

Comissionat de l'Agenda 2030 de l'Ajuntament de Barcelona

Victòria Alsina

Consellera d'Acció Exterior i Govern Obert de la Generalitat de Catalunya

Alícia Oliver Rojo

Coordinadora de la
Xarxa Europea de Dones
Periodistes

Honorable consellera d'Acció Exterior i Govern Obert de la Generalitat de Catalunya. President executiu de l'Institut Europeu de la Mediterrània. Comissionat de l'Agenda 2030 de l'Ajuntament de Barcelona.

Benvinguts i benvingudes a les persones que ens seguïeu des d'aquesta sala. També a les que esteu connectades en línia i, molt especialment, a les nostres companyes periodistes de la Mediterrània. Gràcies per ser aquí i benvingudes a Catalunya i a Barcelona.

L'any passat, es complien vint-i-cinc anys de les jornades "Les periodistes, el Mediterrani i el futur", una trobada que pretenia crear vincles entre les dues ribes del Mediterrani en uns moments difícils per a l'exercici de la professió, especialment si eres dona.

Han passat vint-i-sis anys, i tot i que podem dir que respecte les dones hi ha hagut molts canvis a nivell legal i social, l'exercici professional continua sotmès a extrema violència en alguns països de la Mediterrània.

Establir ponts de diàleg i comunicació entre les dues ribes i crear aliances i cooperació entre les dones periodistes són dos dels objectius que persegueix aquesta trobada que vol explicar la Mediterrània des d'una mirada feminista, gràcies a les nostres aportacions.

Volem incidir en la construcció d'una agenda pròpia que tingui, com a eix central, la visibilitat de les dones i el seu treball en la construcció d'una societat més justa, equitativa i sostenible.

Molts són els temes que ens preocupen i que ens interessin. La jornada que presentem avui està pensada com un espai per relacionar-se entre periodistes i entitats que treballen temes relacionats amb el medi ambient, els moviments socials, la construcció de la pau o la migració a la Mediterrània. Volem avançar cap a una comunicació transformadora i podem fer-ho conjuntament.

Demà ens espera una jornada pensada en clau professional per conèixer i reflexionar sobre la situació de les dones periodistes i comunicadores, quins reptes tenim i com ens podem articular per enfrontar-los millor.

Aquesta jornada, sens dubte, serà il·lusionant i espero que sorgeixin propostes per avançar en una comunicació més igualitària i menys sexista.

Voldria acabar recordant la nostra estimada companya, amiga i gran periodista, **Montserrat Minobis**, tot un referent per a les dones periodistes en aquest país, i responsable, també, que avui siguem aquí. Amb Montserrat Minobis vam començar a preparar aquestes jornades a inicis del 2019, poc abans que ens deixés.

Us desitjo unes bones jornades!

Senén Florensa

President executiu de l'Institut Europeu de la Mediterrània (IEMed)

Honorable consellera. Agraïxo molt a l'Ajuntament de Barcelona, a **Alicia Oliver**, a **Maria-Àngels Roque** i, especialment, a totes les participants vingudes dels països euromediterranis que hagin triat l'IEMed com a lloc de trobada i de creació d'una xarxa de dones periodistes i comunicadores. Un valor incalculable per ajudar a acabar amb els estereotips i tenir la visió feminista que advoquen aquestes jornades.

Malgrat els progressos que s'han aconseguit, les societats euromediterrànies encara no han atorgat a les dones la posició que els hi correspon. Tant en el nord com en el sud, estan poc representades en els poders econòmics i polítics, i massa representades en treballs precaris, inestables, mal pagats, mal considerats i insegurs, quan no confinades i invisibles en el treball domèstic familiar no retribuït. En el marc de l'actual crisi econòmica, institucional i social a Europa i el Mediterrani, estem sent testimonis d'una regressió flagrant dels drets de les dones, un increment de la desigualtat i una feminització massiva de la pobresa. El CO-

VID-19 no ha fet més que agreujar aquest panorama, inclòs la violència de gènere.

Així i tot, som conscients que l'acció política, la mobilització estratègica i la solidaritat feminista, també entre regions i generacions diferents, són respostes valentes als dubtes sobre els assoliments i els drets de les dones i l'adquisició de la seva llibertat i integritat física. En aquest sentit crec que el treball dut a terme per les dones periodistes, malgrat les dificultats en molts països, és molt necessari per tenir aquesta visió feminista.

El Conveni d'Istanbul va ser la primera consulta i el primer procés de diàleg regional intergovernamental sobre els drets de les dones. Les conferències ministerials són una eina regional única per a la promoció de la igualtat de gènere, ja que va ser concebuda i negociada per tots els països participants i no va ser imposada per la Unió Europea. El Conveni d'Istanbul reconeix en els seus principis el paper de la societat civil i ha donat com a resultat una àmplia producció d'informes i documentació per part de la Comissió Europea, així com importants aportacions de la societat civil.

Des de setembre de 2013, l'IEMed és la seu de la Fundació de Dones Euromediterrànies (EMWF, en les seves sigles en anglès). Aquesta fundació euromediterrània, com a estructura regional, vol complir diversos desafiaments per a abordar la dispersió del coneixement, la falta d'experiències compartides i l'aïllament dels actors igualitaris, amb un únic objectiu: la igualtat de gènere. La seva acció pretén unificar als actors de la igualtat i permetre que treballin junts mitjançant la recerca acadèmica, la reflexió amb visió de futur sobre el gènere i les dones, i el suport a projectes que s'inscriuen en aquest àmbit. Entre els múltiples projectes en el sud de la Mediterrània, l'EMWF ha realitzat dos informes de seguiment de les conferències euromediterrànies, el primer el 2015 i el segon, el 2018.

Esperem amb gran impaciència que els debats i el treball que duran a terme les periodistes vingudes de diferents zones de la Mediterrània est i

sud, així com les del nord, al llarg d'aquests dos dies seran molt útils per a la pròxima conferència ministerial. Amb elles comptem per fer noves anàlisis. Els seus testimoniatges sobre l'estat actual dels principals temes estratègics, i especialment totes les recomanacions, seran molt útils i serviran a tots els actors de la igualtat, doncs, segur que defineixen, amb precisió, tot allò que frena l'emancipació de les dones i es faran propostes per eliminar els obstacles i avançar cap a l'ideal de la plena igualtat, tant en l'àmbit legal com en la realitat.

Miquel Rodríguez

Comissionat de l'Agenda 2030 de l'Ajuntament de Barcelona

Honorable consellera, benvolgut Senén, benvolguda Alícia, benvolguts tots i totes.

És realment un plaer tenir-les aquí, a Barcelona, amb nosaltres. I és un plaer, primer, perquè, per fi, han pogut celebrar aquesta trobada. Esperaven celebrar-la l'any passat en el marc del 25è aniversari de la Declaració de Barcelona, però com tots sabem, va ser impossible a causa de la pandèmia.

Malgrat tot, ara són aquí, a Barcelona, i puc dir que no és un plaer, sinó un honor, que la nostra ciutat celebri aquesta trobada. I és un honor perquè l'equitat de gènere és una prioritat al nostre Ajuntament. Així com qualsevol tipus d'activitat que empenyi aquesta roda de l'equitat, és més que benvinguda a la nostra ciutat.

A Barcelona estem treballant amb obstinació per aconseguir l'equitat de gènere. En relació a l'Agenda 2030 estem treballant per adaptar el cinquè objectiu dels Objectius de Desenvolupament Sostenible: l'equitat de gènere. I estem treballant per adaptar aquesta meta a la nostra realitat, alhora que impulsem polítiques a l'Ajuntament per avançar en la consecució d'aquest objectiu.

En aquest sentit, ens hem dotat d'una estratègia contra la feminització de la pobresa amb més de 70 mesures centrades, bàsicament, a transformar la dinàmica de la desigualtat de gènere en el mercat laboral. Igualment hem establert diverses mesures internes, com el procés d'adjudicació de contractacions, que garanteixin la igualtat de gènere.

No obstant això, el nostre treball no és suficient i el treball que vos-tès realitzen, com a dones periodistes amb la capacitat d'amplificar tota aquesta lluita per l'equitat de gènere, no només és més que benvingut, sinó que és més que necessari.

Així que estem encantats de tenir-les aquí, i desitgem que tinguin debats molt interessants per reflexionar. I que les conclusions que resultin de la trobada, puguin ser utilitzades per les administracions, com la nostra, per millorar les nostres polítiques.

Així que, gaudeixin de les jornades, i gràcies a totes i a tots.

Victòria Alsina

Consellera d'Acció Exterior i Govern Obert
de la Generalitat de Catalunya

President, coordinadora, comissionat, periodistes, amics i amigues.

En primer lloc, vull donar-vos les gràcies per la vostra mirada i pel vostre compromís. Gràcies per ajudar-nos a entendre la nostra realitat, la de les dones de la Mediterrània, i per ajudar-nos a entendre la realitat del conjunt de les nostres societats.

Mirada i compromís

A través del vostre enfocament, tenim accés directe, de primera mà, sobre el que està succeint en qüestions polítiques, conflictes, socials, culturals i econòmics, però sobretot, ens dona les claus per comprendre, sense prejudicis i més enllà dels estereotips, per què ocorren aquests esdeveniments i com afecten a les nostres vides quotidianes.

Teniu un poderós potencial per influir, no només en les polítiques públiques i l'opinió pública, sinó també en les creences i en els comportaments individuals.

La posició de les dones periodistes en aquest escenari és un repte, especialment, en llocs on la llibertat de premsa està amenaçada.

En 2021, almenys 50 dones periodistes de tot el món van ser empresonades per la seva cobertura periodística.

Gràcies per la vostra professionalitat, la vostra mirada i el vostre compromís en contextos tan precaris, com és avui l'ofici de periodista. Vosaltres coneixeu molt bé l'augment del ciberassetjament i les amenaces a les dones periodistes.

A la regió d'Orient Mitjà i el Nord d'Àfrica, només al voltant d'una quarta part (27%) de les 38 empreses enquestades havia adoptat una política d'empresa sobre igualtat de gènere.

Gràcies per utilitzar la perspectiva de gènere com a eina per al periodisme feminista, per recuperar històries no contades, mostrar visions diferents i crear nous significats.

Els mitjans de comunicació no poden ser representatius sense una veu igualitària. Les dones només apareixen en el 25% dels continguts dels informatius de televisió, ràdio i premsa escrita, com a protagonistes de les històries, i aquesta xifra és encara menor en alguns països mediterranis.

Tant els i les periodistes com els mitjans de comunicació són un motor essencial en la transformació dels imaginaris des d'una perspectiva feminista.

Catalunya en la Mediterrània

Catalunya s'enorgulleix de ser facilitadora de plataformes de diàleg com l'IEMed.

La perspectiva de gènere i feminista és present en totes les polítiques públiques catalanes.

L'Acció Exterior Catalana compta amb dues eines crucials: l'Agenda 2030 i l'Estratègia Mediterrània Catalana, on comptem amb més de 250 accions previstes que tenen en compte la perspectiva de gènere.

Hem incorporat una visió transversal de gènere i hem assegurat la coherència de les polítiques amb la nostra cooperació al desenvolupament. Alguns projectes en curs són:

1. **Líbia.** Promoció de la prevenció i la resposta a la violència de gènere en el context humanitari a través de la sensibilització i la mobilització de la comunitat (UNFPA).
2. **Marroc.** Fons per a les dones, dirigit per una organització feminista (Unió d'Acció Feminista), per finançar organitzacions de base en la seva lluita per la igualtat. Aquest fons s'ha reorientat per fer costat a les dones, els moviments de dones i les iniciatives d'economia transformadora que han sofert el major impacte de la pandèmia.

Dues fites significatives:

1. Vint-i-cinc anys de cooperació Euromed. Catalunya va fer algunes recomanacions de comunicació l'any passat, durant la celebració dels actes paral·lels amb regions i ciutats mediterrànies, en el marc de la Cimera Euromed de Dones promoguda per la Unió pel Mediterrani:

- El partenariat d'Euromed ha de promoure espais cívics més enllà del binomi nord-sud i dels espais de gènere.
- El paper mediàtic mediterrani contribueix a potenciar societats més segures i inclusives.

2. Les primaveres àrabs han posat en primera línia col·lectius com els joves, les dones i els col·lectius LGTBI+

Una perspectiva de gènere renovada

Igualtat de gènere significa apoderament i igualtat d'oportunitats, responsabilitat i visibilitat en totes les fases de la cadena dels mitjans de comunicació. L'objectiu és desafiant: construir una agenda política mediterrània més forta mitjançant la creació de xarxes i associacions.

Iniciatives com aquesta trobada, suposen un espai on es donen oportunitats d'intercanvi i es llança llum sobre la importància del gènere en l'agenda dels mitjans de comunicació.

Les dones s'han convertit en una poderosa eina contra les dictadures i el patriarcat; però, a més, aquesta és una oportunitat per abordar les qüestions de gènere des d'un punt de vista renovat.

Us animo que aporteu les vostres idees per treure el màxim profit d'aquesta reunió. La Generalitat de Catalunya es posa al vostre servei per enfortir la Xarxa Mediterrània de Dones Periodistes, que es converteixi en un motor de canvi per abordar les desigualtats des d'una perspectiva feminista en i a través dels mitjans de comunicació.

Comunicació, ODS i Agenda 2030 a la Mediterrània

D'esquerra a dreta: Dionysia Vovou, Pilar Sampietro, Nariman El Chamaa i Carme Gual.

PONENTS

Nariman El Chamaa

Periodista i presidenta de l'ONG Donia per al Desenvolupament Sostenible, Líban

Dionysia Vovou

Comunicadora i activista feminista, Grècia

Carme Gual

Directora de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD)

Modera:

Pilar Sampietro

Periodista de Ràdio Nacional d'Espanya - Ràdio4

Pilar Sampietro

Periodista de Ràdio Nacional
d'Espanya - Ràdio4

Ja no estem en temps de crisi climàtica. Estem en temps d'emergència climàtica. La zona de la Mediterrània és una de les més afectades, ho vivim cada dia coneixent el que passa a la mar amb les persones que fugen del lloc on van néixer, perquè allà ja no poden viure, les obliguen a marxar.

Sé que parlo des d'una perspectiva de dona, europea, blanca, del Nord Global i en aquest sentit, el meu criteri és totalment subjectiu i condicionat.

Però pel sol fet de ser dona, la meva mirada ja és feminista, ecofeminista. Tinc clar que la dominació de les dones i la naturalesa tenen una arrel comuna: entre els humans, les dones sempre hem estat el camp de prova d'altres dominacions, incloses les de la naturalesa i els altres éssers, les persones no humanes. La crisi climàtica afecta a tothom, però encara més a les menys reconegudes: les dones, les persones no humanes, les no binàries, les no representades en el sistema actual.

Amb la crisi social, climàtica, sanitària, aquesta diferència, aquesta breixa, s'ha accentuat. És la part que s'ocupa de la vida, de mantenir la vida i que afecta moltes esferes, a moltes maneres de viure en el planeta, també a la Mediterrània.

I com explicar això que ens està passant? Una mirada ecofeminista, des de les dones periodistes, ens permet entendre la crisi climàtica, precisament des d'aquest punt, des de la vida.

I qui s'encarrega, quan aquesta agressió passa, de mantenir la vida? És hora de visibilitzar la situació de les migracions de les dones que perpetua aquesta responsabilitat de les cures i, alhora, precaritza la nostra situació allà on arribem.

I ara, sota aquesta mirada escoltarem com treballen i què fan les companyes periodistes de l'altra riba, per preservar la vida i donar a conèixer la situació a la seva casa.

Nariman El Chamaa

Periodista i presidenta de l'ONG
Donia per al Desenvolupament
Sostenible, Líban

Una visió general de la situació al Líban

Per parlar de l'Agenda 2030 i les seves aplicacions, és necessari donar una visió general de la situació actual, que pot aportar major claredat sobre els reptes i les oportunitats.

Recentment, Líban ha travessat importants crisis polítiques, socials i econòmiques, descrites pel Banc Mundial com una de les tres crisis més greus del món des de mitjan segle XIX. Això és conseqüència de la corrupció política basada en quotes sectàries, l'absència de governança i unes polítiques basades en l'endeutament, i en el endeutament de l'estalvi públic i privat. Líban ha estat incapaç de pagar el seu deute extern i la lliura libanesa ha perdut gairebé un 90% del seu valor, la qual cosa

ha provocat l'erosió del poder adquisitiu. El salari mínim és de 33 dòlars mensuals.

La crisi econòmica i financera que es va accelerar a la fi de 2019 es va veure agreujada per la pandèmia del COVID-19, a més de l'explosió del port de Beirut. Tampoc es pot ignorar que Líban acull a refugiats amb, aproximadament, el 40% de la seva població, la qual cosa exerceix una forta pressió sobre les seves ja deteriorades infraestructures.

Amb l'acumulació de crisi, la migració de ciutadans a través de canals legals i il·legals s'ha multiplicat.

L'aixecament va començar a l'octubre de 2019, i els temors sobre els riscos d'inseguretat, han augmentat en un país que arrossega un gran llegat de guerra civil i està situat en un entorn regional explosiu.

Aplicacions de l'Agenda 2030

Pel que fa a l'Agenda 2030, el Líban es va comprometre amb ella al 2015 i va elaborar un pla nacional sobre aquest tema, però va avançar poc en la seva aplicació. Alguns ministeris han desenvolupat polítiques de suport, però aquestes polítiques depenien en la seva majoria d'intervencions amb abastos limitats i enfocaments parcials que conduïen a la ineficàcia i al malbaratament de recursos. A més, algunes d'aquestes polítiques manquen de l'aprovació de lleis, i no van permetre la participació de les parts interessades i els actors locals excepte en algunes de les fases d'implementació.

No tots els objectius de desenvolupament sostenible van rebre la mateixa atenció, ni a nivell oficial ni en la societat civil. Els objectius relacionats amb la pobresa, la salut i la igualtat de gènere són els que més atenció reben, i després, tímidament, el treball decent, la pau i el clima.

Però, han progressat aquests objectius? Per respondre a aquesta pregunta, és necessari observar la realitat.

Sense pobresa, fam zero

Entre les intervencions més destacades es troba el "Programa Nacional de Suport a les Famílies més Pobres", que es va basar en l'oferta d'ajuda sanitària i alimentària, però no es van abordar els drets econòmics i socials, i tampoc l'apoderament, cosa que significa continuar dependent de l'ajuda i heretar la pobresa. Tampoc es va tenir en compte la dimensió de gènere, especialment de les dones que són la sustentació de la família, a la llum de la disparitat en el nivell d'ingressos, salaris i ocupacions entre tots dos sexes.

Per descomptat, aquest programa ja no és suficient avui dia, després que la pobresa hagi aconseguit a gairebé el 74% de la població total del Líban, i que el 82% de la població s'hagi convertit en multidimensionalment pobre.

Han sorgit alertes d'inseguretat alimentària (FAO), i el Programa Mundial d'Aliments ha triplicat la seva ajuda al Líban. Mentre que els tractaments governamentals van en sentit contrari, com la supressió dels subsidis als productes bàsics. Això ha provocat una reducció significativa de l'accés de la població més vulnerable a dietes diversificades. El 22% de la població libanesa i el 50% dels refugiats sirians sofreixen falta d'aliments, i això pot acabar provocant un augment de la mortalitat materna i infantil associada a malalties maternes i infantils, emaciació i retard del creixement.

Sanitat

En l'àmbit de la salut, el percentatge de famílies privades d'atenció sanitària va augmentar al 33%, i el de famílies que no poden obtenir medicaments, a més de la meitat.

La falta de subministrament d'electricitat, combustible i aigua amenaça el funcionament dels hospitals, inclosos els de vigilància intensiva.

La prestació de serveis sanitaris també va disminuir, la qual cosa es va

reflectir en particular en els serveis relacionats amb la infància, les mares i la salut reproductiva, tenint en compte que més del 38% de la població libanesa no disposa d'assegurança mèdica.

A això s'afegeix l'emigració del personal mèdic, que posa al sector en un veritable dilema. Les dones constitueixen més del 80% de les infermeres diplomades, treballen en entorns precaris i reben salaris baixos, a més de suportar la càrrega de les cures no remunerades de les seves famílies.

Igualtat de gènere

Quan parlem d'igualtat de gènere, constatem que el Líban ha aconseguit la paritat de gènere en el camp de l'educació en termes de taxa de matriculació, i el percentatge augmenta a favor de les noies quan més alt són els nivells educatius. No obstant això, existeix una gran disparitat en el mercat laboral, on les dones participen en menys del 30%.

Això se suma a la greu falta de representació femenina en l'esfera política, on la proporció de dones en el parlament no supera el 4,7% i el 5,4% en els municipis.

Moltes organitzacions civils han presentat projectes de llei relacionats amb la quota femenina en el Parlament, però van ser rebutjats o retardats.

D'altra banda, les crisis acumulades de violència de gènere han intensificat la gravetat de les dones i nenes en general, i amb major agudeses cap als grups marginats i vulnerables, com les dones amb discapacitat i les refugiades indocumentades, a més de les ancianes.

En aquestes circumstàncies, el matrimoni infantil es considera un dels mecanismes negatius de supervivència i tendeix a augmentar.

Medi ambient i clima

En l'àmbit mediambiental i climàtic, el Ministeri de Medi Ambient ha calculat que el canvi climàtic provocarà una caiguda del 14% del PIB libanès d'aquí a 2040, després de la qual cosa descendirà al 32% en 2080.

En conseqüència, Líban ha subscrit l'objectiu de reduir les emissions de gasos d'efecte d'hivernacle en un 30% per a 2030, però condicionat al suport internacional. El ministeri també ha anunciat que pretén desenvolupar un concepte comú de canvi climàtic i de gènere sota el títol "Resposta de gènere a les polítiques climàtiques". Però per saber fins a quin punt Líban pot complir aquests compromisos, hem d'examinar la bretxa entre les lleis i les pràctiques. Donaré alguns exemples de la penosa realitat mediambiental, que contribueix constantment a augmentar les emissions en lloc de reduir-les.

1. Contaminació atmosfèrica

Encara que Líban és un país no industrial, els sectors de l'electricitat i el transport, la crema a l'aire lliure de residus sòlids i les fàbriques de ciment figuren entre les fonts més contaminants.

A més, després que els preus del combustible s'hagin multiplicat per més de 12, s'espera que augmenti la contaminació de l'aire en les llars, ja que els residents depenen cada vegada més de la llenya per a escalfar-se, banyar-se i coure l'aigua. Això augmentarà els riscos d'inhalació de fums tòxics, les víctimes dels quals solen ser dones i infants. A més a més de destruir els boscos.

2. Retrocessos dels boscos

A causa dels canvis climàtics i a l'augment de les temperatures, els incendis comencen a declarar-se abans de l'habitual, consumint més de mil hectàrees a l'any. Els boscos cobrien més del 35% de la superfície del Líban en 2007 i ara no arriben al 13%. Però només l'estiu passat va devorar més de 7.500 hectàrees. L'Estat no disposa dels equips necessaris, com a flotadors i altres, que s'utilitzen per fer front als grans incendis.

3. Contaminació de les aigües subterrànies i costaneres

Pel que fa a les aigües subterrànies i la platja, cal saber que hi ha uns 1.000 abocadors aleatoris de residus sòlids escampats pertot arreu, i que es filtren en les aigües subterrànies i els llits dels rius. La majoria dels anomenats abocadors sanitaris són abocadors marins, la qual cosa provoca que milers de tones de residus a l'any vagin a parar a la mar.

Això sense comptar les aigües residuals i l'aigua utilitzada a les fàbriques que aboquen a la mar mig milió de metres cúbics al dia, sense cap tractament previ, després del retard en la realització dels projectes de les depuradores o la seva mala gestió. I més recentment, la seva impossibilitat de funcionar regularment per falta de combustible, la qual cosa viola el Conveni de Barcelona i el seu Protocol per a la Protecció de la Mar Mediterrània.

Reptes als quals s'enfronten les periodistes i altres agents

Tot el que s'ha dit anteriorment, sumat a les vagues de seguretat i a l'absència d'aplicació de la llei o la seva discrecionalitat, i el seu ús com a eina de represàlia per silenciar la crítica o les agressions físiques, planteja importants reptes i perills als periodistes en general, i a les dones periodistes en particular. Això se suma a les agressions físiques. Com a periodistes, sovint hem d'estar en determinats llocs sense la companyia d'amics, sobretot en llocs on es cometen greus violacions contra el medi ambient, i sovint es troben en llocs remots envoltats d'homes armats.

Així mateix, la falta de dades actualitzades és un gran obstacle per al seguiment de l'aplicació de l'agenda dels objectius sostenibles. Les dades i les anàlisis col·lectives continuen sent limitats, malgrat els esforços realitzats. L'accés a la informació també és difícil, ja que moltes administracions públiques es neguen a donar informació, sobretot per motius relacionats amb la corrupció. Encara que en 2017 es va aprovar la Llei d'Accés a la Informació.

Això se suma al fet que els mitjans de comunicació no troben atractiu parlar de desenvolupament sostenible i qüestions climàtiques, tret que parlin de la crisi dels residus ja que ho poden utilitzar políticament.

A nivell de les entitats de la societat civil, moltes d'elles encara no estan prou familiaritzades amb l'Agenda 2030, i els programes i projectes estan subjectes a les oportunitats de finançament disponibles i a les seves limitacions.

Els activistes en general, inclosos els ecologistes, també estan exposats a molts riscos, com a detencions i agressions físiques, la qual cosa limita la seva capacitat i motivació per continuar.

Recomanacions

Sobre la base de l'anterior, l'actual crisi multidimensional planteja grans reptes per a l'aplicació de l'Agenda 2030, especialment pel que fa a la capacitat de combinar la intervenció humanitària urgent per salvar vides i un enfocament de desenvolupament sostenible, sobretot pel que fa a l'aplicació de les intervencions relacionades amb el canvi climàtic.

Encara que el panorama és molt fosc, estic convençuda, com la majoria de la població, que no hi ha canvi efectiu sense canviar el sistema sectorial basat en quotes. No obstant això, algunes intervencions en el moment actual poden contribuir a pal·liar l'impacte de la crisi i avançar en l'Agenda 2030, entre elles:

- Pressionar al Govern perquè dugui a terme reformes estructurals, compleixi els compromisos internacionals i apliqui les lleis.
- Desenvolupar una estratègia actualitzada per implementar l'Agenda 2030 al Líban sota auspicis internacionals, tenint en compte els canvis emergents i les prioritats locals.
- Imposar la participació de la societat civil i els actors locals en totes les fases de l'estratègia, des de la planificació fins a l'aplicació.

- Intensificar els programes de conscienciació sobre l'Agenda 2030 i els seus objectius, especialment els dirigits als líders, als mitjans de comunicació i a la societat civil.
- Reconsiderar les prioritats i la quantia de les subvencions, ja vagin dirigides a l'Estat o a les organitzacions de la societat civil.
- Establir un mecanisme independent de seguiment, avaluació i rendició de comptes.
- Organitzar un programa sostenible de defensa de les dones periodistes i programes de capacitació relacionats amb els reptes locals.

En conclusió, encara pot aconseguir-se un futur millor.

Dionysia Vovou

Comunicadora i activista
feminista, Grècia

Amb motiu de la Conferència Mundial del Clima a Glasgow, aquests dies es parla molt de l'escalfament global, de la destrucció del medi ambient o de les energies renovables. També es parla de les resistències a la mercantilització de la crisi climàtica, la participació de la gent en els moviments en l'àmbit de la crisi mediambiental. També es parla en aquesta conferència, de la presència de dones periodistes i dones activistes que tenen un paper pioner en les propostes de solucions, sovint, amb un alt cost personal.

M'agradaria contribuir destacant alguns elements d'un petit país en un extrem d'Europa, que té la seva pròpia història relacionada amb problemes ambientals, i ha apostat per solucions plenament capitalistes.

A Grècia, la crisi mediambiental és una combinació de diversos factors per sofrir diversos fenòmens meteorològics aguts, com sequeres, incendis i inundacions. Havent patit enguany els pitjors.

Grècia està “lluïtant” amb el seu país veí de la Mediterrània, Turquia, pel descobriment de l’or negre” i el gas, i comprant gran quantitat d’equips armamentístics (recentment ha signat amb França la compra de 18 avions de guerra *Rafale*) per “enfrontar” a l’enemic. La pitjor “transició verda”, és la més capitalista possible.

Grècia és a més, una zona que pateix sovint de terratrèmols, i que, naturalment, no es deuen a la crisi ambiental, encara que contribueixen a la destrucció de les societats locals.

Una de les grans apostes per a la transició verda són els aerogeneradors, instal·lats en qualsevol lloc. La instal·lació d’UER (Unitats d’Energia Renovable), és cada cop més descontrolada, podent realitzar-se en boscos, ecosistemes verges, zones ecològicament protegides, costes, illes i illots, jaciments arqueològics i paisatges de singular bellesa natural, provocant una destrucció sense precedents. Sense esmentar l’ocupació de sòl públic, que es cedeix gratuïtament a grans empreses i companyies fantasma. Aquest mateix model, es segueix també amb l’energia fotovoltaica, que està estenent-se per terres de cultiu, terrenys forestals i terres de pasturatge, cobrint milers d’hectàrees.

A conseqüència de tot això, es produeix una forta onada o reacció en tot el país continental i a les illes. Ciutats i pobles, centres d’estiueig o d’esbarjo es veuen minats. Activitats productives com l’agricultura, la ramaderia, l’apicultura o el turisme es veuen amenaçades a desaparèixer. En la majoria dels estudis d’impacte ambiental es registra nombroses objeccions.

Tota l’experiència acumulada fins avui demostra que no n’hi ha prou amb disposar de fonts d’energia renovables. Hi ha factors crucials com la grandària, la tecnologia, els espais per a la seva instal·lació, la planificació energètica i el sistema en el qual s’integren.

A les publicacions ecològiques de les últimes dècades, es deia que les fonts renovables, com el sol, el vent o l’aigua que flueix, estan a tot arreu,

en tots els estats, en tots els llocs.

La democràcia, la descentralització, i la lluita contra la pobresa energètica són els avantatges de la seva utilització. L’accés de les societats locals, dels governs locals, de les cooperatives, dels grups de consumidors, fins i tot dels autoproduïdors d’URE, donaria la possibilitat a les entitats socials més petites de guanyar control democràtic, independència o, fins i tot, autonomia de poder.

A la zona muntanyenca de l’Epiro, s’han realitzat perforacions per al descobriment d’hidrocarburs, fins i tot en algunes zones naturals, en contra de la voluntat de la població local, o del que queda d’ella, ja que la majoria dels joves marxen a les ciutats. Aquest fenomen es veurà accelerat després de la desaparició del mitjà muntanyenc i de les activitats agropecuàries i turístiques.

Es parla, fins i tot, de la probabilitat que s’utilitzi el mètode del *fracking*, al no estar exclòs en els contractes. Aquest mètode, més enllà de les destruccions que origina, provocarà terratrèmols i corriments de terra, com ha passat en altres zones on s’ha utilitzat.

Un massiu i fort moviment ciutadà ha estat lluitant durant els últims anys, i actualment el projecte està paralitzat, també a causa dels recents esdeveniments relatius als preus del gas. Se sap que una de les companyies va marxar, però el projecte no està abandonat. Així que la ciutadania segueix vigilant i està molt preocupada. Aquests plans van ser secundats tant per governs de dretes com d’esqueres.

Existeix un altre projecte gegantesc a la zona de Calcídica, al nord de Grècia, per a l’extracció d’or per part de l’empresa *Greek Gold*. La població local, unida als moviments ecologistes de tota Grècia, porta molt de temps lluitant de manera unànime per a què es cancel·li el projecte. Aquest ja ha causat una gran contaminació ambiental, tant a la terra, com a les aigües superficials i profundes.

Desgraciadament, el projecte segueix endavant malgrat alguns retards provocats pel moviment ciutadà i les llargues lluites judicials. Durant aquestes lluites, s'han succeït moltes detencions de persones locals, molts casos judicials, i una forta campanya per terroritzar als manifestants durant anys.

Les lluites judicials continuen, i és important remarcar que durant aquests anys de lluita, algunes empreses han perdut alguns casos judicials, sent condemnades per contaminació ambiental.

Aquest cas es va reobrir en els últims dies pel procés judicial contra una periodista anomenada **Stavroula Poulimeni**, del diari electrònic alternatiu de Tessalònica, ALTERTHESS. Se la va acusar d'escriure, en el mitjà electrònic, els noms de les persones de l'empresa que ja han estat condemnades, i el demandant exigeix una indemnització de 100.000 €. I si la periodista no ho pot pagar, ha d'anar a la presó durant un any.

Cal assenyalar que s'escriu molt poc contra l'impacte perjudicial de les activitats de l'empresa d'extracció d'or. Aquesta empresa paga anuncis a molts diaris, ràdios i televisions. Aquí cal tornar a dir que, desgraciadament, tots els governs recents, de dretes i d'esquerreres, van permetre la inversió i van donar via lliure a l'empresa d'extracció d'or.

La destrucció mediambiental més important es preveu al mar Egea, on s'estan duent a terme recerques de camp amb vaixells que realitzen perforacions per al descobriment de gas i petroli.

I aquí tenim el gran antagonisme dels dos estats: Grècia i Turquia, que estan realitzant un discurs nacionalista diari i l'enverinament dels pobles. A la fi de 2020, el Parlament grec va votar a favor de la recerca sobre el terreny, amb dos partits que van expressar reticències pel fet que no la duiguin a terme empreses estatals, mentre que només un partit (MERA 25) va votar en contra basant-se en el principi de protecció del medi ambient i amb la crida a la transició ecològica.

El mal ús dels residus és un altre aspecte de destrucció mediambiental a Grècia. La majoria d'aquests residus, al voltant del 90%, es cremen o s'enterran a la terra. No existeixen plans ni instal·lacions per al tractament ecològic de cap residu, ni per al reciclatge, la reutilització o la limitació de la producció de residus. A la fi de 2020 es va publicar un Pla Nacional per al tractament de residus, però segons les anàlisis de les organitzacions ecologistes, l'únic resultat d'aquest Pla és l'augment d'instal·lacions per a la crema de residus, en lloc del reciclatge i la reutilització.

El 80% del finançament europeu per a inversions en el camp de l'aprofitament de residus, es dirigeix a inversions per a la crema i la creació de desenes d'unitats per al tractament de residus. Només el 20% es destinarà a projectes i accions de prevenció de la producció de residus, reutilització, compostatge, reciclatge. Segons un altre estudi, prop del 90% seran enterrats o llançats incontroladament, i només un 5% seran conduïts al reciclatge.

S'està planificant una gran ciutat nova a l'extraradi d'Atenes, a l'aeroport d'Ellinikon, abandonat durant dues dècades, i on hi ha un gran projecte per al "desenvolupament" d'aquesta enorme àrea, de 6.000 acres, anomenada Pol Metropolità. És el pla de "desenvolupament" urbà més gran d'Europa, avui dia, amb una enorme urbanització destructiva.

Per contra, el pla del moviment progressista era i continua sent la creació d'una àrea oberta per a la gent, un bosc dins de l'àrea més àmplia de la capital, de 5 milions d'habitants (situada a 8 km al sud-oest d'Atenes i que té molt poc verd), amb instal·lacions esportives i activitats recreatives. També, i molt important, és la seguretat dels tresors arqueològics existents.

El pla de l'estat és per a una ciutat de 35.000 habitants, oficines, edificis enormes de diversos pisos, 6 gratacels que es podran veure fins i tot des de l'Acròpoli. Amb tota mena de serveis, i per descomptat, un casino. L'altura dels edificis serà de fins a 50 i 70 metres, i en alguns casos, arribaran fins i tot a 115 metres sobre la mar.

Hi ha hagut una important lluita ciutadana contra aquesta mena de “desenvolupament”, desafortunadament amb poc èxit. Així i tot, aquesta lluita va aconseguir frenar algunes de les activitats projectades, però el cor del projecte roman. Tota aquesta zona de “desenvolupament” ha estat donada per l'estat grec a una empresa privada anomenada *Lamda Development*, que a penes ha invertit diners. L'estat grec regala tot aquest preciós terreny, i els partits en el govern, tant de dretes com d'esquerreres, el duen a terme.

Parlant de dones periodistes que es focalitzen, en particular, en la protecció del clima i el medi ambient, podem veure que les úniques dones que es comprometen en aquesta àrea, són les activistes. Es pot dir que a Grècia no comptem amb un moviment ecologista fort, però tenim innumbrables iniciatives petites, que treballen en àrees locals on aquestes amenaces existien i continuen existint. Aquestes activistes són el front informatiu per a la població sobre aquests perills. En moltes ocasions amb anàlisis científiques, i la seva presència és crucial per a aquests moviments. Les poques dones periodistes que treballen en mitjans progressistes i que posen en relleu aquestes activitats antisocials i antiambientals, sovint són castigades o jutjades.

Voldria agrair a les meves amigues i amics activistes ecologistes: la Sra. **Despoina Spanoudi**, la Sra. **Kyriaki Klokiti** i el Sr. **Ioannis Papadimitriou**, la seva contribució a la meva presentació a partir de la seva informació i anàlisi.

Carme Gual

Directora de l'Agència
Catalana de Cooperació al
Desenvolupament (ACCD)

L'adopció de l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible, per part de les Nacions Unides l'any 2015, va marcar una fita fonamental per a la governança global, en general, i per a la cooperació al desenvolupament, en particular. L'Agenda 2030 estableix 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), amb els quals la comunitat internacional es proposa fer un salt endavant en la transformació del món abans de l'any 2030. Els ODS posen la igualtat i la dignitat de les persones al centre, amb la voluntat d'actualitzar el model de desenvolupament des del respecte del medi ambient.

Aquest full de ruta ha esdevingut una referència global amb relació a les polítiques de desenvolupament, i constitueix un marc esperançador en tant que és un intent ambiciós de tornar a situar la cooperació internacional al centre de les respostes polítiques als reptes globals.

Tot i això, els ODS no es troben exempts de crítica: malgrat l'extensió dels 17 ODS i les 169 fites, s'hi troben a faltar més referències als drets humans i els seus instruments –com la llibertat d'expressió–; més tractament de qüestions sensibles –com les migracions i el desenvolupament–, i una visió feminista i transformadora des del punt de vista del gènere. A més, es basen en una assumpció discutible: que és possible, tot mantenint el paradigma econòmic dominant, fer compatibles el creixement i la sostenibilitat.

Amb l'aprovació del Pla director de cooperació al desenvolupament 2019-2022, el Govern de Catalunya assumeix formalment el nou marc global de l'Agenda 2030. Ho fa amb voluntat de sumar, però també des d'una perspectiva crítica, conscient de tot allò que els ODS incorporen i del que no, i de les assumpcions en què es basen. Aquesta ha estat també l'opció que han triat altres organitzacions que, des de la defensa dels drets humans i especialment dels drets humans de les dones, han participat en l'ampli procés d'elaboració de l'Agenda 2030 així com dels debats posteriors. Destacaria aquí un poderós instrument d'incidència política i social, l'Agenda Feminista 2030, que treballa amb enfocament local-global de manera orgànica (<https://www.agenda2030feminista.org/esp/>).

La cooperació catalana aborda els ODS amb els seus propis aprenentatges i opcions estratègiques, fruit de més de quinze anys de treball i reflexions. Per això mateix, la política pública de cooperació del Govern de Catalunya opta per emmarcar els ODS dins l'Enfocament de Gènere i Basat en Drets Humans (EGiBDH); un marc teòric introduït per l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament a partir de l'any 2015, i que ja s'ha consolidat com l'eix vertebrador i definitori de la cooperació catalana en l'àmbit internacional.

Així, doncs, l'EGiBDH s'ha anat construint els darrers anys a partir de l'abordatge de les causes estructurals de les desigualtats i les violacions dels drets, i el pas d'una visió de la cooperació com a proveïdora de serveis a una altra que assegura l'acompanyament a processos de canvi.

L'Enfocament de Gènere i Basat en Drets Humans consisteix a analitzar i transformar les causes estructurals que provoquen desigualtat i discriminació envers les dones en tots els àmbits (econòmic, laboral, polític, social i cultural) per mitjà d'estratègies per a erradicar-les.

L'EGiBDH reivindica el seu component polític desenvolupat per la crítica al sistema patriarcal i comporta situar en el centre del debat la sostenibilitat de la vida humana i ambiental, una nova redistribució del treball de cura i productiu, una vida lliure de violències, els drets sexuals i reproductius, i els drets econòmics, laborals i polítics de les dones, entre d'altres. La confluència de l'Agenda 2030, l'Enfocament de Gènere i Basat en Drets Humans i el Pla director de cooperació al desenvolupament ha portat a l'ACCD a concentrar el treball al voltant de sis eixos temàtics. Els eixos responen de manera molt particular a l'aplicació de l'objectiu 17 dels ODS, que proclama la importància de fer xarxa i impulsar el treball cooperatiu amb la màxima pluralitat d'actors. Així, al voltant de cadascun dels eixos es consoliden aliances que van des dels moviments feministes de base als països socis fins als departaments de la Generalitat amb qui es fomenta la coherència de polítiques i el treball conjunt.

I, quins són aquests eixos de treball?

Les violències masclistes i drets sexuals i reproductius. Les defensores i defensors dels drets humans. Les economies transformadores. La cultura de pau i les garanties de no repetició. La justícia ambiental. I el refugi, les migracions i els desplaçaments humans.

I, com aterrem aquests eixos a l'àmbit de la Mediterrània?

Un dels instruments més potents i dels que ens sentim més orgulloses són els fons de dones. Al Marroc, el Fons per a la igualtat sense reserves és el primer fons de dones creat per l'ACCD. El vam posar en marxa l'any 2019, amb l'objectiu de promoure la igualtat de gènere, els drets de les dones i la lluita contra tota mena de violències, a través del suport i l'enfortiment a entitats i moviments feministes de base. A través del

Fons, hem finançat vuit iniciatives de defensa dels drets de les dones a la regió Tànger-Tetuan-Al-Hoceima, així com actuacions de sensibilització i mobilització social. Durant la pandèmia de la COVID-19, el Fons ha sabut reorientar-se cap a altres accions destinades a reduir les greus conseqüències sobre la situació de les dones i nenes, especialment aquelles que viuen en precarietat.

Pel que fa a la prevenció de violències, la cooperació catalana treballa per promoure una cultura de pau. A la regió mediterrània, es treballa des de l'apoderament juvenil amb projectes com "Suport als òrgans consultius responsables de l'estudi de les qüestions relatives als joves als consells de les regions del Marroc", una iniciativa fruit d'una col·laboració entre l'ACCD, el PNUD Marroc i la Direcció General d'Autoritats Locals (DGCL) del Ministeri de l'Interior del Marroc. Aquesta iniciativa s'articula amb el treball a Tunísia, a través del PNUD, i aquest any, també, amb la implementació, a través d'un acord amb l'Agència Espanyola de Cooperació al Desenvolupament, d'un projecte de cooperació delegada europea per apoderar la població juvenil vulnerable a través de la cultura i l'esport.

Si parlem de l'àmbit de les economies transformadores, no hi ha dubte que la crisi de la COVID ha corroborat l'ecodependència i la interdependència de les persones i la necessitat d'un canvi de model. En aquest context, l'ACCD reforça i impulsa l'eix Economies Transformadores que promou una economia que posi al centre la vida des d'una perspectiva humana i ambiental, per avançar cap a un nou paradigma de consum i producció més just, democràtic, inclusiu, resilient i sostenible. L'eix s'ha desplegat amb iniciatives de cooperació directa a Marroc i Tunísia, com el programa de desenvolupament i promoció de les estructures d'economia social i solidària a la regió de Tànger-Tetuan-Al-Hoceima.

També val la pena destacar, en l'eix de refugi el treball amb la població refugiada palestina, que compta amb una trajectòria històrica de suport, tant a través d'entitats catalanes com amb agències de les Nacions Unides. És el cas d'UNRWA, a la qual l'Agència Catalana de Cooperació al

Desenvolupament ha donat suport ininterromput des de l'any 2015.

També a Palestina, recentment, l'ACCD ha aprovat una subvenció per donar suport al centre de salut de Deir al-Balah, a la franja de Gaza. Es tracta de la segona fase d'un projecte iniciat l'any 2020, i té per objectiu millorar la salut maternoinfantil de la població palestina. Amb una dotació econòmica de 290.000 €, l'actuació incorpora el treball en la prevenció de violència de gènere, que ha augmentat a conseqüència de les mesures de confinament per la COVID-19.

L'ACCD també està avançant en la definició d'aquest eix de treball per incloure la prevenció, l'enfortiment de capacitats de les institucions públiques dels països socis que reben afluència de persones refugiades o migrants, la coordinació i coherència de polítiques, la protecció i atenció a menors en situació de vulnerabilitat i la lluita contra el racisme així com un major protagonisme dels col·lectius migrats en la política de cooperació. Destaquen l'experiència i les iniciatives ja desenvolupades en aquest sentit al Líban i sobretot al Marroc on s'estan consolidant aliances estratègiques amb multilaterals (amb UNICEF i l'OIM), societat civil marroquina (Asticude) i ONGDs (Casal dels Infants).

I, no vull acabar aquesta intervenció sense destacar el nostre programa de defensores, que es consolida any rere any, i que ens permet tenir cura i acollir, durant 6 mesos a Catalunya, activistes i defensores de drets humans d'arreu. Si bé és cert que les candidatures que rebem provenen majoritàriament d'Amèrica Llatina, el programa està obert a d'altres regions. I, sens dubte, les periodistes mediterrànies sou, avui, defensores de drets que poden i han de ser protegides.

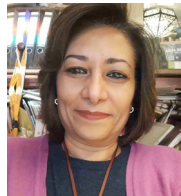

Moviments socials, Pau i Migració a la Mediterrània

D'esquerra a dreta: Sahar Talaat, Cristina Mas, Ala'a Karajah i Jordi Solé.

PARTICIPAN

Sahar Talaat

Docent a la Future University,
Egipte

Ala'a Karajah

Presentadora de televisió
a la Corporació de
Radiodifusió Palestina

Jordi Solé

Membre del Parlament Europeu
per Esquerra Republicana de
Catalunya

Moderador:

Cristina Mas

Periodista del diari Ara

Benvingudes a Barcelona. El meu nom és **Cristina Mas**, soc periodista i estic cobrint l'àrea mediterrània per a un diari amb seu a Barcelona. Em sento molt honorada de moderar aquesta taula rodona sobre moviments socials, pau i migració a la Mediterrània. Disculpeu per alguns canvis d'últim minut en el programa i passo a presentar a les nostres ponents:

Ala'a Karajah, de Ramallah-Palestina, és presentadora de televisió a la Corporació de Radiodifusió Palestina.

Sahar Talaat, corresponsal a diversos mitjans internacionals a Egipte, on va cobrir la revolució de 2011. Actualment fa classes a la *Future University* d'El Caire.

També comptem amb l'únic membre masculí, **Jordi Solé**, membre del Parlament Europeu per Esquerra Republicana de Catalunya. És membre de la Comissió d'Afers exteriors i de la Comissió de Drets de la Dona i Igualtat de Gènere.

Enguany celebrem el desè aniversari de les revolucions de 2011, quan en diversos països la gent va dir prou de desigualtats, desocupació, dictadures, i van sortir als carrers per reclamar drets socials i democràtics.

Després vam veure com les potències regionals, internacionals i locals van reaccionar per parar aquesta onada, extingir aquest foc i la lliçó semblava ser: no et moguis, pot ser pitjor. Però la gent de la regió no va aprendre aquesta lliçó i vam veure noves onades de moviments massius a Algèria, Líban i més tard a Sudan, l'Iraq i també l'Iran.

Aquesta nova onada es va parar amb la pandèmia imposada. El coronavirus va imposar el que Algèria i l'Iraq van denominar una amenaça sanitària. Una veritat sanitària que ara està arribant a la seva fi, quan

entrem en una nova situació, probablement exacerbada per l'impacte social del virus, molt més profund que l'impacte sobre la salut.

Permetin-me començar amb una pregunta per trencar el gel i m'agradaria fer una molt breu enquesta entre el públic, així que us faig unes preguntes i demanaré que aixequen la mà, d'acord?

Com veieu la regió mediterrània ara, deu anys després de les revolucions de 2011? Teniu tres possibles respostes:

- 1- **La Mediterrània és ara un lloc millor que fa deu anys**
- 2- **És un lloc pitjor**
- 3- **No tinc idea**

(Es mostren tres mans aixecades entre l'audiència. A la taula aixeca la mà Sahar Talaat)

Qui creu que la Mediterrània és ara un lloc pitjor que fa deu anys?

(També s'aixequen poques mans entre el públic. A la taula l'aixequen l'Ala'a Karajah i en Jordi Solé)

Qui no té idea?

(Aixeca la mà la moderadora, Cristina Mas, i la majoria del públic assistent)

Amb això dono la paraula a les nostres ponents i començo amb tu, Sahar.

En una frase Sahar, com descriuries la situació actual de la regió mediterrània?

S.T: Ara la Mediterrània és el millor lloc per als éssers humans. Estem exposats a veure'ns de manera clara, sense artificis. Per fi totes dues ribes es miren.

C.M: **Ala'a, què n'opines?**

A.K: Mai diria que la Mediterrània és el millor lloc. Jo diria que ara existeix una explosió d'ira que veu allunyar-se els somnis, seguit de l'abisme de l'esperança. La situació descendeix cap a una profunda decepció. Aquest és el cas de la majoria dels països àrabs, però la revolució encara no ha acabat continua sent un assumpte pendent i hem de continuar.

C.M: **Jordi, què penses tu sobre aquest tema?**

He votat que la Mediterrània ara està pitjor que fa deu anys, perquè crec que fa deu anys, almenys hi havia esperança, i ara penso que aquesta esperança ha estat reemplaçada, en gran manera, per la decepció.

En segon lloc, diria que la regió mediterrània és una regió molt complexa. A la riba sud tenim diversos països a la deriva, que pràcticament no mantenen relacions entre ells, o molt pobres relacions. També entre la riba sud i nord, crec que està creixent la distància en diversos aspectes socioeconòmics i també geopolítics.

C.M: La idea ara és que tant Sahar com a Ala'a, ens descriguin les seves idees sobre la regió i també sobre els seus respectius països. Després passarem a Jordi, qui ha acceptat amablement ser entrevistat i interpellat per les nostres convidades, i al final es plantejaran algunes preguntes específiques sobre el paper del Parlament Europeu i la Unió Europea.

Llavors Ala'a, deu anys després de l'ona de 2011, què queda i què ha canviat?

A.K: En realitat has començat amb una molt bona pregunta, és un lloc millor o pitjor, ara? Aquesta qüestió és present en els nostres debats quo-

tidians. Estem vivint una revolució on els desastres a la regió àrab i el bloc de l'estat, i les dures condicions polítiques, econòmiques i socials van ser conseqüències invisibles de la tirania, o bé, la cerca del canvi i la justícia. De qualsevol manera, malgrat aixafar la seva primera ona, la revolució encara no ha produït conseqüències.

Els opositors a la primera ona de la revolució, creuen inevitable la tirania i la marginació. Creuen que la revolució va produir en molts estats de la regió dictadors que van prendre el poder per dècades, un període durant el qual van fomentar la corrupció endèmica en tot l'estat, que va resultar en una major marginalitat d'un gran sector de la població.

Per això creuen que l'esclat de la segona ona revolucionària, generaria més dictadures en els estats àrabs. Els opositors a la revolució argumenten que el règim actual assegura l'estabilitat als països de la regió. No sé si és això el que pensa Sahar...

Aquests opositors argumenten que una mirada a la realitat dels pobles àrabs és suficient per veure fins a quin punt les condicions econòmiques han empitjorat en comparació amb les del 2011. En aquest període, com saben, les taxes de pobresa i desocupació es van disparar. Ells creuen que la revolució no va ser més que una conspiració política i això s'escolta des del començament.

Respecte la idea d'intrusió estrangera, per descomptat, també es promou la teoria de la conspiració, argumentant que la revolució ha obert el camí als actors estrangers, per a fer-se càrrec i dominar les revolucions segons els seus propis interessos.

En canvi, els defensors de la revolució continuen creient en el canvi. Defensen que la situació actual de la majoria dels països àrabs és de major estabilitat, malgrat estar vivint *de facto* una situació de repressió i dictadura. Defensen, així, que la revolució estava destinada, justament a lluitar contra les situacions injustes provocades per una economia només al servei d'uns certs grups minoritaris, com ja sabem, eixamplant la bretxa

entre rics i pobres de la mateixa terra. Naturalment, aquesta va ser la raó principal de la revolució, la lluita per la justícia i la llibertat.

Al seu torn, aquests defensors de la revolució creuen que aquesta lluita ha contribuït a la unificació de la societat. Hem vist increïbles experiències de col·lectivització de les classes populars. Així va succeir a l'inici de la revolució, la qual cosa es va conèixer com a "primavera àrab". Potser ara ens trobaríem a la tardor, o a l'hivern.

El que els presento, és la suma de diverses forces de la societat amb diferents afiliacions, i com mostren el rebuig a qualsevol marxa enrere, lluitant per un canvi.

Inicialment la revolució va oferir models inspiradors, però després de cinc anys, el caos va esclatar de forma molt ràpida. I això és el que estem vivint ara, després d'una dècada de voler trencar l'esperit de la revolució, i qüestionant les intencions d'aquesta revolució.

Aquest caos, és la conseqüència de qüestionar les intencions de les persones revolucionàries, i servir als interessos, ambicions i agendes de diversos actors com les d'alguns països a la regió, i també, per descomptat, a partits d'altres països, com Rússia i altres.

Per descomptat això és el que va succeir en el món àrab, però a Palestina és una cosa diferent del que parlaré més tard.

C.M: Sahar, estàs d'acord amb aquesta imatge, la de l'hivern que s'acosta?

S.T: Sobre el discurs de l'hivern, l'hem estat vivint tot el temps, i en realitat, ja és hora de canviar aquest hivern.

La idea principal del canvi ve de la joventut. Hem de saber que els joves en el món àrab són més del 65% de la població. Això vol dir que han de buscar el seu futur, és imprescindible.

Per procurar-se aquest futur, no podem estar recordant i repetint la mateixa narrativa de: vivim en una dictadura, tenim problemes, tenim caos, i així successivament. Així no ho farem.

Trobar un futur per a la joventut, i ho sento molt pels meus estudiants de la universitat, però nosaltres vam treballar molt i dur per crear el nostre futur, i la creativitat surt d'aquest treball i els joves estan preparats.

Això ho comento, perquè a causa de les noves tecnologies, a les xarxes socials, a la connectivitat que tenim aquí, estem creant les reunions de zoom, etc. Totes les nostres reunions o la nostra realitat virtual s'estan convertint, ara, en realitat i la societat *offline* està ara en línia, així que estem *offline* i en línia alhora.

Ara mateix estem en línia i alhora fora de línia al mateix temps, significa que totes les persones que vulguin estan participant amb nosaltres, vulguem o no vulguem.

Això és el que hem de saber, i els polítics han de saber-ho, les veus d'aquestes persones han de ser escoltades, no sols aquí. És un nou *statu quo*. Els polítics de tot el Mediterrani no volen sentir això, però ho sentiran.

Hem d'estar preparats per a la nova generació, els que tenen ara entre 12 i 15 anys. Estan molt ben preparats tecnològicament i a la seva manera, canviaran la societat. Ho faran. Eliminaran completament les velles ideologies i les velles idees. I si no estem preparats per a això, ens superaran.

Així que la meua idea que la Mediterrània és millor, sí, és millor perquè ara ens enfrontem als problemes tal com són. No podem fingir. No hi ha temps per perdre. El temps avança.

La pandèmia ens ha ajudat molt en aquest context. No ha estat complicat per a nosaltres, al contrari. La pandèmia ens ha ajudat a conèixer-

nos més. Per exemple, si estem a Espanya, podem saber quanta gent està infectada al Brasil, Corea del Sud, la Xina, en qualsevol lloc.

Tenim un passaport, el passaport del futur. No hem de pensar en el món com un lloc infectat, el món som nosaltres, i si no prenem les regnes d'aquest món, el canvi climàtic ens devastarà completament. Això és el que penso.

C.M: És molt encoratjador escoltar aquestes paraules d'algú que ve del Caire. Pel que fa a Palestina, hem pogut veure aquesta realitat també la passada primavera. Sobre la professió periodística i les dones, què ens pots explicar Ala'a?

A.K: Les periodistes palestines s'enfronten a pressions socials, basades en el gènere, que dificulten l'exercici de la seva professió. Això es tradueix en la violació dels seus drets, la marginació i la pèrdua del seu treball. Per tot això, els mitjans de comunicació prefereixen sovint contractar periodistes homes, als quals a més, els ofereixen salaris més elevats.

Tenint en compte que les dones no tenen veu en la presa de decisions dels mitjans de comunicació, la seva participació en aquests mitjans és limitada.

Les estadístiques publicades per l'Oficina Central Palestina d'Estadística (PCBS), indiquen que només una dona ocupa el lloc de redactora cap d'un periòdic local, per nou homes que exerceixen de redactors caps. Les estadístiques també mostren que les dones representen només el 33% dels redactors cap a Cisjordània, enfront del 66% d'homes.

Aquesta situació afecta al tipus de material periodístic que produeix el mitjà, ja sigui favorable o no a les dones. També afecta a l'agenda dels mitjans en l'abordatge en qüestions de gènere, així com al paper i a la participació de les dones periodistes en aquests, a més de les taxes d'ocupació femenina en aquests mitjans.

Encara que el paper professional de les dones ha canviat a mesura que aquestes han anat accedint a l'ocupació i a la independència econòmica, el seu paper social tradicional, centrat en l'esfera domèstica, com a cuidadores i mares, continua sent el mateix. Aquest factor té un impacte significatiu en la participació i en l'accés de les dones a fer sentir la seva veu en el panorama dels mitjans de comunicació.

La majoria de les vegades, les dones no són tractades com a persones independents i individuals en la societat. Es veuen obligades a identificar-se amb els seus noms de família (del pare o del marit), i sempre se'ls exigeix que tinguin tutors homes. Això s'aplica també a les periodistes, dels continguts de les quals solen apropiarse els seus homòlegs masculins.

D'altra banda, les xarxes socials han passat de ser una eina que ajuda les periodistes a accedir al públic i mostrar els seus treballs i produccions periodístiques, a ser un mitjà utilitzat per intimidar-les, menysprear la seva producció, ridiculitzar el seu aspecte i immiscir-se en la intimitat de les seves famílies.

La participació de les periodistes en el terreny i la cobertura informativa de les guerres, ha trencat els estereotips de gènere que les confinen a determinats papers domèstics tradicionals. Les seves experiències en la cobertura informativa i en llocs de radiodifusió han promogut una imatge positiva de la seva capacitat per afrontar situacions crítiques, cobrir guerres i altres esdeveniments.

La pandèmia del coronavirus ha impedit la participació de les periodistes palestines en el panorama mediàtic. Tot i que moltes periodistes palestines han demostrat els seus mèrits en la cobertura mediàtica dels esdeveniments durant la pandèmia, alguns mitjans de comunicació han aprofitat les circumstàncies provocades per la crisi sanitària com a pretext per a acomiadar-les.

C.M: Quines són les majors amenaces per a la regió europea?

S.T: El terrorisme és la major amenaça per a tota la regió nord i sud de la Mediterrània.

A.K: Jo crec que l'amenaça més gran és la intervenció, el control i la dominació externa. Tots aquests diversos factors de fora de la regió volen apoderar-se de la revolució, o tractar de dividir-nos, i mantenir una Palestina dividida. Des de 2007 existeixen interessos estrangers amb la seva pròpia agenda per a la regió. Crec que aquesta és la principal amenaça per a nosaltres com a palestins, però també per a altres països de la zona. La joventut és la nostra esperança.

C.M: Les xifres mostren com la Mediterrània s'ha convertit en la frontera amb més desigualtat entre una riba i l'altra. Probablement, amb molta més diferència que a la frontera mexicana amb els EUA. La Mediterrània s'ha convertit en un cementiri massiu per a desenes de milers d'homes, dones i criatures. Què pensem sobre aquest tema? Quin hauria de ser el paper d'Europa?

S.T: Quan parlem de països europeus, de quins països estem parlant? De la Unió Europea? Actualment no existeix la mateixa unitat política que va haver-hi en altres moments. Existeix una gran crisi migratòria a tot el món. Hem d'afrontar aquest fet. Hem de ser molt clars. De quins països estem parlant? De tota la Unió? Existeix acord a la Unió Europea sobre polítiques migratòries? Tinc moltes preguntes sobre aquest tema.

Llavors, a la pregunta, tenen els països europeus responsabilitats? sí, per descomptat. Estan acceptant refugiats, sí, però quina és la situació d'aquests refugiats? Aquesta és la realitat que no veiem. Les desigualtats existeixen a tot el món, també a Europa.

Necessitem veure aquestes desigualtats des d'una altra perspectiva, com a éssers humans. En la sessió anterior s'ha parlat de com algunes famílies estan venent les seves filles per a casar-les, per exemple. Què estem fent sobre aquest tema? On estan les polítiques per detenir aquest tràfic de persones? Sabem que aquest trànsit és global, llavors, on estan les

polítiques per erradicar el tràfic d'éssers humans?

A.K: Crec que és realment complicat. Quan tenim aquestes terribles crisis humanitàries, tots hauríem d'assumir responsabilitats. La UE com a part de la Mediterrània, o sent part de les seves costes, haurien d'actuar i involucrar-se per resoldre aquesta tragèdia. I la pregunta és, com va dir Sahar, per quant temps? Tal vegada Jordi Solé pot respondre a això.

J.S: Haig de dir que es tracta d'un tema de prioritats i voluntats polítiques. En aquests moments, la UE té dues prioritats amb el seu veïnatge. Una, a l'est d'Europa. L'altra, en el sud, el nord d'Àfrica i cap a l'Orient Mitjà.

Quan llegeixes els diaris i els documents redactats ja sigui pel mateix Parlament o bé per serveis externs, és clar que la regió mediterrània és una àrea prioritària. Però quan vols mirar més enllà de les paraules i de la retòrica, et preguntes si realment hi ha una estratègia unificada europea respecte del nord d'Àfrica.

Aquest és un problema de la UE a l'hora de construir l'acció exterior, perquè és molt difícil arribar a consensos. I en el Consell Europeu fa falta consens per a actuar en nom de la Unió Europea. Per construir els consensos fan falta hores de debat i d'esforços i sempre s'acaba pactant la unanimitat sota el mínim comú denominador. De manera que resulta frustrant, perquè mai és ambiciós.

Penso que això és el que passa en relació a la regió mediterrània. No hi ha una política comuna coherent i ambiciosa. Encara pitjor, si fem atenció a les estratègies dels diferents Estats membres, especialment les antigues metròpolis de la regió, aquestes tenen molts més interessos i estratègies clares cap a alguns països concrets, dins de la regió, que l'estratègia global de la Unió Europea.

Per tant, un primer punt és que hi ha una manca de claredat política i d'estratègia.

Fa uns mesos vam aprovar una agenda mediterrània que inclou un pla d'inversions per al període 2021-2027. Un paquet de 7.000 milions d'euros, una quantitat important. Però penso que aquests diners s'haurien d'invertir d'acord amb uns certs criteris. Per a mi, aquesta és la clau, la condicionalitat. Crec que una majoria de ciutadans europeus volen estabilitat als països del sud de la Mediterrània. Però no sols estabilitat, sinó també que es respectin els drets humans, on les desigualtats siguin cada vegada menors, que hi hagi democràcia, on la societat civil pugui treballar.

Crec que cada inversió hauria de condicionar-se a fer passos en la direcció cap a aquests objectius, i crec que no ho fem prou. No utilitzem aquesta pressió per a promoure millores.

C.M: Un concepte molt utilitzat entre els responsables polítics europeus, quan es parla de la regió mediterrània, és la necessitat d'estabilitat. Què pensem sobre aquest tema?

S.T: Per a mi, estabilitat significa desenvolupament social, educació i sistema sanitari. Si protegim i cuidem la infància i als nostres joves, tindrem estabilitat, així com el foment dels drets per a les dones. Democràcia real, però no imposada. Quan s'imposa, es genera el caos. Per a tot això, es requereix una cooperació real entre els països, més enllà de les bones intencions.

A.K: Estic d'acord en tot el que ha dit Sahar. No podem tenir estabilitat sense justícia social, un robust sistema educatiu i de salut, així com llibertat d'expressió i igualtat de drets per a les dones. És el nostre somni. Somiem amb la llibertat però no podem pensar en estabilitat sense tots aquests drets pels quals lluitem des del principi. Quan tinguem garantits la majoria d'aquests drets, podrem ser països estables. Créixer en el respecte entre nosaltres, malgrat les nostres diferències, respectar els drets de la dona. Hem de treballar diverses qüestions controvertides. La nostra travessia és llarga, necessita molts sacrificis, treball, molt de temps i consciència social.

C.M: M'agradaria que comentéssiu una mica una altra gran amenaça per a la regió que és l'emergència climàtica, sent ja una de les regions més afectades per aquesta emergència i quan veiem el pronòstic en un futur molt curt, no queda molt espai per a l'optimisme. Què penseu sobre aquest tema?

A.K: En realitat, com a dona palestina i periodista que viu a Palestina, crec que nosaltres no estem contribuint al canvi climàtic, però vivim les conseqüències d'aquest canvi climàtic. Encara que no és el meu camp de treball, si crec que, com a periodista, tinc una certa responsabilitat a crear consciència sobre l'enorme problema al qual ens enfrontem. A Palestina, els estius són molt calorosos, però el passat estiu va ser encara més calorós i va haver-hi més incendis. Com a mare i periodista, la meua responsabilitat és crear consciència sobre aquest tema.

S.T: Vam començar fa un parell d'anys una campanya de conscienciació sobre aquesta qüestió, especialment en escoles i universitats. Hi ha moltes ONG dedicades al medi ambient, activistes que lluiten per a aquesta causa. A Egipte hem estat patint diversos problemes relacionats amb el medi ambient. Ara mateix, per exemple, sabem que amb la nova presa que s'està construint a Etiòpia no tindrem aigua a Egipte. Tindrem gairebé 100 milions d'egipcis que depenen de l'aigua del Nil. Aquest és un greu problema per a nosaltres. Estem començant a utilitzar nous sistemes de regadiu i a optimitzar el sistema de regadiu i l'ús de l'aigua. Estem treballant a nivell micro, i també a nivell macro.

També s'està potenciant l'ús del transport públic, conservar els nostres boscos, però necessitem moltes més persones implicades en la defensa del medi ambient. Crec que, ara, la gent està realment conscienciant-se d'aquesta qüestió, també, gràcies a les xarxes socials. El govern està treballant en la qüestió, perquè, en realitat, no tenim una altra opció.

C.M: Estem veient creixents violacions de la democràcia i dels drets humans en les dues ribes de la Mediterrània. Com us afecta aquesta qüestió com a dones periodistes?

A.K: Les forces d'ocupació israelianes, ataquen sistemàticament als periodistes palestins, especialment a les dones. Per exemple, durant l'últim atac a Gaza, i a la Cisjordània ocupada, els avions de guerra israelians van atacar 33 mitjans de comunicació, ferint a 117 periodistes palestins: 17 a Gaza i un centenar a la Cisjordània ocupada. El Sindicat de Periodistes a la ciutat ocupada de Jerusalem ha denunciat que la majoria de ferides són produïdes per cops i gasos lacrimògens.

També han denunciat altres crims comesos per l'ocupació israeliana, que van ser denunciats i esborrats de les xarxes socials, com Facebook i Instagram, i van restringir diversos comptes de palestins, impeding-los escriure sobre la Palestina ocupada.

Així que, amb aquest atac a la llibertat d'expressió, no és possible tenir informació veraç sobre el que succeeix a Palestina, i només es mostra la narrativa israeliana.

Si parlem de les periodistes palestines, i la seva lluita pels seus drets, no podem separar-la de la lluita pels drets i la lluita per l'Estat. Les dones pateixen una doble violència: la primera, en mans dels ocupants i la segona, des de la societat masculista palestina. I per descomptat, aquest és un dels problemes més grans que enfrontem com a dones periodistes.

La violència contra les dones a Palestina no cessarà si no s'aborden seriosament tots els àmbits de la masculinitat, com a qualsevol altre lloc del món. Aquesta qüestió s'ha tornat més important i urgent que mai. L'alliberament de Palestina, en l'horitzó, no es farà realitat sense l'alliberament de les dones palestines. I per descomptat, durant la pandèmia els casos de violència han augmentat de forma molt alarmant a causa del confinament, així com les violències a menors i a persones majors. Especialment dones. Així que patim múltiples violències com a dones, com a palestines i periodistes, i també les dones que lluiten defensant la seva terra de l'ocupació israeliana, especialment a Cisjordània.

C.M: Vols comentar quelcom sobre l'Autoritat Palestina (AP)?

A.K: Per descomptat. La divisió entre Hamas i Al Fatah ha emfatitzat la falta de democràcia i de llibertat d'expressió. Cada vegada que hi ha una manifestació o reivindicació, cada partit acusa l'altre que treballa per a tercers, de tenir altres interessos.

Des del 2007 no s'han convocat eleccions. Hi ha hagut diversos intents, però l'AP al·lega que no hem de dur a terme unes eleccions sense la Jerusalem ocupada, i aquest és el major escull entre l'AP i Israel. Això ha fet suspendre les eleccions i va ser una gran decepció per a nosaltres. Malgrat tot, creiem que s'apropen canvis importants, però d'altra banda, molta gent té por dels canvis, perquè tenen por del caos.

C.M: Com podem veure, comptem amb dones molt valentes a la taula. Sahar, tu mateixa has estat amenaçada, com descriuries ser dona periodista avui a Egipte?

S.T: La meua presentació de demà serà sobre les dones periodistes a Egipte, així que ara faré un breu resum del que hem anomenat el nostre procés democràtic després de la revolució, i al final d'aquest procés, es van produir unes eleccions.

La primera acció va ser votar, i això va representar el primer pas a l'estabilitat social. Cal dir que els resultats no eren els esperats, quan els Germans Musulmans van guanyar el poder. Això va ser una gran decepció. Durant aquest període la dona estava exposada a un gran perill, i de fet, van ser les dones les que van lluitar ferventment per fer fora aquest règim, i vull remarcar-ho això. Més tard, entrem en el que podem dir una transició política.

Moltes persones em pregunten, què ha passat després de 2011? Com està la situació? Hi ha un gran desconeixement. No hi ha transmissió del que succeeix realment. En l'àmbit periodístic, surt un tema i, de sobte, ja no se sap res més sobre aquest tema. Actualment hi ha una gran falta de coneixement i seguiment de les notícies. Després de deu anys de la primavera àrab, estem en el mateix punt. Ningú es pregunta, com han canviat

aquests països després de la primavera àrab? On es troben les persones que van sortir als carrers? Hi ha realment un futur per a aquest procés, o continuarem donant-li voltes i més voltes al mateix discurs repetitiu?

Penso que tota aquesta situació està relacionada amb l'establiment d'un procés democràtic real, no solament amb eleccions. Un procés democràtic amb participació política real. Una pràctica que ha de començar en la infància, donant-los l'oportunitat als més petits de practicar la democràcia, que expressin la seva opinió i entenguin què important és poder expressar-la. I això és el que no tenim en el nostre sistema educatiu i als nostres països. Hem de treballar en això, aportant coneixement i la comprensió des de totes dues ribes de la Mediterrània. Necessitem preparar-nos, formar-nos, però, com? Qui ens està ajudant? Vosaltres rebeu persones migrants aquí, quantes vegades els hi pregunteu quin tipus de coneixement tenen? No parlo només de formació acadèmica, parlo de coneixement en una forma molt més àmplia.

Avui dia, el món és un llogaret global i hem d'aplicar aquesta nova idea. Hem de deixar de construir murs i més murs, i pensar que ens poden semblar molt llunyans, però realment no és així.

Hem de treballar molt i a consciència. Crear noves polítiques democràtiques, que no siguin només paraules cridaneres i decoratives, però que no signifiquen res per a les persones. Necessitem crear una democràcia real, amb i en la societat, perquè des del moment que les persones practiquin i incorporin el significat i la pràctica de la democràcia, no deixaran els seus llocs per anar a morir a la Mediterrània. Perquè a més, hauran adquirit coneixement i desenvoluparan els seus projectes de vida on vulguin. Ara això no és possible.

C.M: Segurament la Plaça Tahir va ser una bona escola de democràcia. Bé, ara és el torn que les nostres ponents li formulin preguntes a en Jordi Solé, com a membre elegit del Parlament Europeu.

A.K: La meua pregunta és sobre el canvi climàtic. És clar que tots

tenim la nostra responsabilitat, però fa l'efecte que a les grans companyies només els importa els beneficis econòmics. Per contribuir a resoldre aquest problema, no hauria d'haver-hi una política des del Parlament Europeu que obligués els responsables a deixar de danyar més el planeta?

J.S: En relació al canvi climàtic, hi ha un estudi de fa uns mesos sobre els efectes que tindrà a la regió mediterrània. La conclusió és que serà la zona més afectada pel canvi global. Això tindrà efectes negatius sobre la realitat socioeconòmica de la regió mediterrània. Ens ho hem de prendre molt seriosament. És un fenomen global que es trasllada de manera diferent segons les regions.

Certament, la indústria influeix en el canvi climàtic. Però el sector que més contribueix és el transport. Hem d'actuar globalment, tothom té alguna cosa a fer per reduir els efectes. Òbviament no li podem demanar el mateix a un simple ciutadà que a una gran corporació. La responsabilitat recau en els grans contaminadors. Hem de resoldre l'ús de combustibles fòssils, és clar, però també és un tema d'actitud en el qual cadascun pot fer alguna cosa, ni que sigui una petita acció.

La Unió Europea s'ha fixat l'objectiu de ser el primer continent amb emissions neutres en el 2050. Necessitem un acord global en aquest tema.

Els països del sud (Egipte, Algèria, Marroc...) disposen d'un gran potencial solar per a generar energies renovables i exportar-la.

També tenim refugiats que són conseqüència del canvi climàtic, i va a més. És una altra raó per disposar d'una agenda global contra el canvi climàtic.

S.T: La meua pregunta per a en Jordi és molt curta, quina és la visió futura del Parlament Europeu sobre la Mediterrània?

J.S: No és una visió única. La meua en particular és veure els països de la regió com a socis. Però alhora, hem de dir als respectius governs que hi ha coses que han de canviar, en relació a la democràcia, les desigualtats, els drets humans. D'aquesta manera podríem treballar junts davant els reptes comuns.

No m'agrada com s'ha tractat el problema dels refugiats de guerra sirians. Europa ha externalitzat la solució situant més de tres milions de persones refugiades a Turquia. Aquesta no és la via.

Tampoc hi ha una política unitària pel que fa a la immigració, i no soc optimista en aquest aspecte. Crec que Europa podria fer un esforç més gran.

Fa falta una estratègia global davant els temes globals. Cap país tindrà estabilitat mentre hi hagi desigualtats socials, sense respecte als drets humans, mentre la gent no sigui lliure per a dir què vol.

Potser no veurem canvis radicals d'un dia per a l'altre, però sí que hauríem d'anar en progressió cap a l'estabilitat. De la mateixa manera s'han d'acabar conflictes com els de Palestina o el Sàhara Occidental, que es produeixen en països específics però que tenen una repercussió global. Com a europeus, podem fer alguna cosa.

A.K: Unes paraules finals per a totes les persones, joves, grans, dones que van començar la revolució a Tunísia. Crec que la joventut i les dones, tenen la capacitat i la força per canviar la societat, per fer la revolució. Des de l'inici, la seva participació ha estat determinant i continua sent-ho. Hem de comptar amb ells i elles. Sense la joventut i la igualtat de drets, no hi haurà canvi.

C.M: I ara, per finalitzar aquesta taula i la jornada, tenim l'actuació de la cantant Marina Rossell que ens interpretarà una cançó.

Actuació de Marina Rossell.

Situació professional de les periodistes

D'esquerra a dreta: Laia Serra, Hayam Kamel, Burcu Karakaş i Sahar Talaat.

PONENTS

Sahar Talaat
Docent a la Future
University, Egipte

Burcu Karakaş
Corresponsal de Deutsche
Welle a Turquia

Hayam Kamel
Periodista de televisió a l'exili,
Líbia

Borka Rudić
Secretària general de l'Associació
de Periodistes de Bòsnia i
Hercegovina

Zuliana Lainez
Vicepresidenta de la Federació
Internacional de Periodistes (FIP)

Modera:
Laia Serra
Secretària d'Igualtat del Sindicat de
Periodistes de Catalunya (SPC)

Laia Serra

Secretària d'Igualtat del Sindicat de Periodistes de Catalunya (SPC)

Quina és la situació professional que viuen les dones periodistes? Com és el periodisme d'avui dia? On estan les dones periodistes? Com ens ha afectat la pandèmia? Què podem aportar les periodistes? Quins reptes tenim?

Aquestes són algunes de les preguntes que ens formulem en aquesta taula i, per a això, comptem amb representants de diferents països i de perfils diversos: una docent universitària, una corresponsal multimèdia, una periodista de televisió, una secretària general d'una associació de premsa, i la vicepresidenta de la Federació d'Internacional de Periodistes.

Lamentablement comptem amb l'absència, en aquesta taula, de la periodista de ràdio algeriana, **Lynda Abbou**, que no ha pogut viatjar ja que l'ambaixada espanyola a Algèria no li ha gestionat el visat.

Gràcies a les vostres aportacions esperem conèixer les condicions de l'exercici de la professió periodística als vostres països, tant laborals com de seguretat. I si ens dona temps, conèixer també les lluites feministes i com les periodistes podem implicar-nos.

Sahar Talaat
Docent a la Future
University, Egipte

Moltes gràcies per aquesta invitació, agraeixo molt poder estar avui aquí amb totes vosaltres. Ahir em va agradar molt el debat que vam mantenir, amb la gran diversitat d'idees plantejades.

Avui m'agradaria fer una actualització sobre la situació de les periodistes a Egipte: Quina és la seva situació? On estan? Com podem classificar-les? La nostra perspectiva i visió de futur, i també, per descomptat, tots els desafiaments als quals ens enfrontem.

En primer lloc, donaré una visió ràpida sobre on ens trobem en aquests moments.

Respecte el mercat laboral de les periodistes al meu país, podem dir que gaudim d'una àmplia paritat. Entre el 60 i 70% de les persones graduades en periodisme a Egipte, avui, són dones. Podem dir que aquestes

dones treballen en moltes àrees del periodisme, no obstant això, moltes es troben en les seccions especialitzades per a dones i família. També comptem amb moltes pàgines en línia i comunitats en les xarxes socials que tracten sobre feminisme.

El feminisme s'enfoca des de dos punts de vista: el primer, des de les ONG que treballen en els drets de les dones i que ofereixen formació a moltes periodistes en la perspectiva de gènere, i abordant tots els temes relacionats amb el feminisme.

L'altre enfocament és la perspectiva de gènere des dels mitjans de comunicació, privats o governamentals. En aquest col·lectiu, la perspectiva de gènere a vegades s'aplica i altres, no.

Ara com ara, no comptem amb centres de formació que ofereixin una formació adequada i integral per als i les periodistes egípcies, ja siguin dones o homes.

Sobre els criteris professionals i la integració de la tecnologia, per exemple, va ser molt important l'acostament al seu ús durant la pandèmia. Van estar fent les seves sales de redacció i reunions en línia, així que la seva presència en els llocs habituals de treball, no era essencial, i aquest fet està relacionat amb la seva eficiència.

L'altre punt que vull compartir amb vosaltres és sobre la nova generació. En la majoria dels casos, està extremadament ben orientada als processos i als multimèdia. Tracten diversos temes i amb diferents interessos, i es dirigeixen directament als problemes més importants als quals ens enfrontem actualment, bé sigui en la societat, al carrer... Problemes com l'assetjament sexual, les desigualtats de gènere o els temes mediambientals.

Qualsevol problema que afronten, l'aborden en un llenguatge diferent. No és el llenguatge que coneixem i al qual estem acostumades com a periodistes.

Podríem dir que tenim tres grups o comunitats de periodistes, segons el que observem últimament: les periodistes feministes; els i les periodistes en general, que no tenen perspectiva de gènere; i després, tenim a aquesta jove generació que està molt enfocada en gènere, compromís social i problemes socials.

Podríem dir que tenim tres grups o comunitats de periodistes, segons el que observem últimament.

Veiem que hi ha efectes directes i indirectes de la pandèmia. Des del punt de vista professional, la pandèmia realment ha ajudat a moltes persones. Durant aquest període, moltes persones han pensat com podien treure profit de la pandèmia des d'una percepció positiva. Hem vist durant aquests dos últims anys com periodistes que abans temien enfrontar-se a la tecnologia, especialment les que treballaven en mitjans nacionals o governamentals, han realitzat formacions en tecnologia. I hi ha exemples de mitjans privats que han possibilitat que les periodistes, afegeixin o modifiquin contingut en les seves plataformes, facilitant així el seu treball.

Aquestes modificacions en el mercat laboral han modernitzat els processos laborals, afegint noves eines, moltes d'elles, en benefici per descomptat dels periodistes, ajudant-los a desenvolupar els seus talents i també a ser ràpids en la seva conducta.

S'estan succeint molts canvis en el mapa dels mitjans egipcis. Habitualment s'usaven seccions, i aquestes seccions eren com "tabús", cap contingut es podia modificar. Això ja no és així en aquests moments. Ara estem en constant canvi i desenvolupament, basat molt més en l'interès del contingut que en el de la jerarquia.

La idea de jerarquia piramidal que teníem fins ara, ha deixat d'existir. Es tendeix a una visió més horitzontal i depenem molt de la participació de les joves periodistes. Aquestes joves creen moltes dinàmiques grupals que aporten i milloren a la resta de professionals, podríem dir més experimentades, a canviar el seu estil.

M'oblidava comentar-vos que últimament, la majoria dels estudiants graduats en periodisme o multimèdia estan motivats per ser emprenedors i tenen les seves pròpies empreses privades de mitjans de comunicació. Treballen en relacions públiques, publicitat o en contingut especialitzat, cosa que no succeïa abans. També cal dir que el govern ofereix moltes facilitats per ajudar als nous emprenedors.

Per acabar, us parlaré dels desafiaments als quals ens enfrontem. És cert que continuem tenint una imatge estereotipada de les dones periodistes, ja que encara tenim una gran part de la perspectiva patriarcal en la nostra cultura. Això està canviant, a vegades de manera brusca, altres, amb canvis lents.

En aquest sentit, encara segueix present la imatge estereotipada respecte als càrrecs de decisió en el periodisme, encara que actualment tenim entre un 35 i 40% de dones executives. També estan millorant les condicions de formació i capacitació en els mitjans, però per descomptat, necessitem més formació amb perspectiva de gènere. S'està treballant en això, al costat de les ONG i associacions àrabs per a dones, la Egyptian Council for Women, i altres, per a la visualització de les dones periodistes. També necessitem mostrar exemples d'èxit de dones que siguin motivadors.

Per finalitzar, voldria dir que necessitem canviar la cultura. La percepció sociocultural de molts periodistes convencionals que no perceben el biaix de gènere. Necessitem integrar eines més eficients, i finalment, necessitem estar més interconnectades i estàndards de continguts de mitjans internacionals, nacionals i regionals per poder entendre'ns millor.

Burcu Karakaş
Corresponsal de Deutsche
Welle a Turquia

Bona tarda. Moltes gràcies per la invitació. Estic molt feliç d'estar avui aquí celebrant aquesta trobada. Naturalment, vinc a exposar la situació de les dones periodistes a Turquia, abans però, haig de mostrar-vos una perspectiva del moviment de les dones al meu país.

Ara mateix, el moviment de les dones a Turquia és el moviment polític més important i millor organitzat del país. Això és molt important, ja que implica que el govern tem al moviment feminista. No solament ens tem, també ens odia i parlaré extensament d'això més tard.

El discurs polític a Turquia està afectant la pràctica. Ho desgranaré quan parli de l'Acord d'Istanbul.

Per començar, quan parlem de les lleis sobre els drets de la dona a Turquia, no són perfectes, però es podria dir que no estan tan malament. Si parlem de feminicidis, drets de la dona... en paper, es pot dir que comptem amb una bona legislació. Posaré com a exemple, l'avortament. Aquest és legal a Turquia fins a les deu setmanes. Si ets soltera, vas a l'hospital i demanes realitzar un avortament, és legal. Però, ara, passem als fets.

L'any 2012 **Recep Tayyip Erdogan**, quan era primer ministre, va dir públicament que era contrari a l'avortament. Vaig estar trucant a diversos hospitals com una dona que volia avortar. Vaig trucar a uns set hospitals, i solament un, em va dir que podia realitzar-ho. La resta em deien que l'avortament a Turquia era il·legal, la qual cosa no és cert. Vaig tenir les mateixes respostes amb diversos doctors i infermeres, tots en aquests hospitals. I tots deien que era il·legal. Això és al que em referia, les declaracions públiques tenen efecte a la pràctica.

Un altre exemple a Turquia, si ets víctima de violència de gènere, segons la llei, pots dirigir-te a la policia o als jutjats i sol·licitar protecció. Però el que està succeint des de la Declaració d'Istanbul és, de fet, el contrari. Jo mateixa vaig fer la prova. De forma encoberta, vaig anar a la policia per buscar protecció, al·legant que el meu marit m'havia amenaçat amb matar-me. Em van dir que ells ja no tenien aquesta funció i que em dirigís al jutjat. Però tampoc allí recollien la meva sol·licitud de protecció. És a dir, en paper tenim drets, però *de facto*, això no és així, i això comporta problemes molt greus per a les dones. En el seu moment vaig escriure diversos articles sobre aquest tema.

En una altra declaració, com ja sabreu, Erdogan va dir que la dona hauria de tenir almenys tres fills, i ha continuat dient-ho durant anys. El govern té una política molt orientada a la família, cosa que significa que col·loquen a la dona en el cor de la família, i com a persona individual, simplement fan els ulls grossos als drets d'aquesta dona. Un altre exemple: si estic soltera o divorciada, trenta i tants a Turquia,

això no agrada al govern. Ells volen que la dona estigui vivint en família. Al mateix temps, no poden forçar-nos a deixar els nostres llocs de treball per les conseqüències que portaria en l'economia del país.

Per aquestes raons, la seva agenda política està orientada a la família i li disgusta tant l'empoderament femení i, per això, van abolir el Conveni d'Istanbul.

Llavors, quan parlem dels drets de la dona a Turquia, hem de parlar de les victòries. Comptem amb molts assoliments, però el govern actual els està eliminant, ens està treient tot el que guanyem, així que ara, les dones estem lluitant per recuperar els assoliments arrabassats.

Quan es debatia sobre la retirada del Conveni d'Istanbul, el govern ens posava com a exemple a Polònia, dient que sent un país europeu aplicava les mateixes normes que nosaltres. Si us plau! Polònia és el pitjor país europeu en quant a drets de les dones, malgrat que és el millor país quant a moviment de les dones. Ens donaven aquest estúpid exemple.

Erdogan diu que vol establir universitats per a dones, posant com a exemple el Japó, que tampoc és el millor país en quant a drets de les dones.

El Conveni d'Istanbul va ser un punt d'inflexió, però no el veig com una cosa totalment negativa, si parlem del moviment de les dones. El govern ha declarat la guerra a les dones, i al col·lectiu LGBTI+ també, però estan fracassant. Ells ataquen, però el moviment de les dones s'està tornant més i més poderós, és a dir, que no els hi està funcionant. Així doncs, no és la fi quan parlem de l'abolició del Conveni d'Istanbul, encara que naturalment, és molt important.

En l'actualitat, i pel que s'ha dit abans, s'està unificant el moviment de les dones, i seguim al carrer per reclamar la volta al Conveni d'Istanbul.

Parlarem ara de les dones periodistes. Soc una periodista feminista i porto onze anys treballant com a periodista.

Pel que fa al periodisme, les protestes de 2013 van ser un punt d'inflexió per a la llibertat d'expressió i per al periodisme. Va ser un punt i apart per als mitjans de comunicació dominants, per tot el que va esdevenir durant les primaveres àrabs.

Aquests mitjans van perdre la seva reputació, o així ho veig jo, i el mateix va succeir a Turquia amb la "neteja" dels mitjans a través dels múltiples acomiadaments. Naturalment, la majoria d'aquestes periodistes acomiadades eren dones, així com succeeix en molts altres camps quan parlem d'acomiadaments. Segons la Coalició de Dones Periodistes, van estar seguint 75 casos de dones periodistes acomiadades en aquest període; 75 que es coneixen, però han de ser moltes més.

Com deia, el govern està lliurant una guerra contra les dones, i per descomptat, contra les dones periodistes també. Estem sent intimidades, bé amb la presó o amb multes. Però voldria remarcar alguna cosa aquí, quan em pregunten per la situació de les dones periodistes a Turquia, jo responc que, ara, la situació és tan dolenta que, naturalment, hem de parlar de gènere, però la llibertat de premsa està tan amenaçada a Turquia, que estem junts en aquesta lluita homes i dones. Sé que enteneu el que intento dir. El govern està lliurant una guerra contra les dones, i també contra la llibertat de premsa, que dura ja més de deu anys.

Quan treballem als carrers, cobrint les protestes, és clar que les dones periodistes són més fràgils que els nostres col·legues masculins, i les forces policials se senten més còmodes reprimint a les dones, i naturalment saben qui és qui.

Si parlem de les condemnes a dones o homes periodistes, els càrrecs solen ser per terrorisme. No és com en els noranta, quan parlàvem de

la qüestió kurda, ara, qualsevol pot ser anomenat terrorista, i no té cap sentit. Així que quan el Govern diu: “aquesta persona és terrorista”, la societat no té cap confiança en aquesta frase.

Finalment, voldria parlar de les xarxes socials. És clar que tenen moltes dimensions, però us vull parlar de la part positiva de les xarxes socials. A Turquia, igual que en altres països, el sistema judicial és un sistema fallit, simplement no funciona. Llavors, el que estem veient, són les dones alçant la seva veu a través de les xarxes socials.

Us poso un exemple. Una jove, **Şule Çet** és trobada morta i es diu que s’ha suïcidat. Els seus amics no ho van creure i van iniciar una campanya en les xarxes desmentint que Şule Çet s’hagués suïcidat. La campanya va ser tan gran que el fiscal va haver d’obrir el cas, i finalment, es va descobrir que va ser assassinada llançant-la des del més alt d’un edifici. Aquest és només un exemple de molts. Si les dones alcen la seva veu amb insistència i aquesta arriba a l’opinió pública, les coses poden canviar.

També durant el període del Conveni d’Istanbul, des del moviment de dones vam utilitzar les xarxes com una poderosa eina. Cert és que vam fracassar, malgrat això, crec que va ser molt important fer sentir la nostra veu a la resta del món. Així que les xarxes socials poden ser molt efectives per al moviment de dones.

L’altra cara, i ara parlo de mi mateixa, és que les xarxes també poden ser un desagradable lloc quan s’utilitzen per difamar o, fins i tot, amenaçar de mort. Parlant de la meva experiència, estic cobrint la migració de persones de Síria, i cada vegada que escric sobre persones sirianes, d’una forma compassiva, com a éssers humans, és una bogeria quants insults i amenaces puc rebre.

En definitiva, si ets una dona periodista a Turquia i a més cobreixes qüestions relacionades amb persones en situació de vulnerabilitat, la qüestió kurda, la llibertat de premsa, la corrupció o la migració, estàs

en el punt de mira i, ara, pots tenir molts problemes.

Malgrat tot l’exposat, vull ser optimista, i de fet ho soc, perquè tinc molta esperança en el moviment de dones, i no ho dic perquè soc feminista. Moltes persones a Turquia pensem el mateix, perquè estem sempre al carrer.

Quan les persones reaccionen en les xarxes, el moviment de dones està sempre al carrer lluitant, perquè elles lluiten per les seves vides.

Hayam Kamel

Periodista de televisió a l'exili, Líbia

Moltes gràcies per la invitació. Estic molt contenta de ser aquí.

Presento un programa de televisió, aquí, a Barcelona. No m'entendré molt, però voldria explicar-vos com és la situació de Líbia, sabent que no teniu molta informació sobre el país i que us agradaria conèixer la situació des de dins.

A Líbia, la dona té una situació especial ja que està separada totalment de la política. Líbia és un país que no té Estat, no podem parlar de llibertats, i sobre la dona la seva situació actual és molt ambigua.

El rànquing de Líbia, respecte la llibertat de premsa, està entre el lloc 164 i 165. Un petit exemple, jo he treballat en una institució mediàtica on hi havia 141 corresponents, dels quals només 3 eren dones. En el plató informatiu hi havia 3 locutors, i més de 10 dones en l'època en què vaig estar. Respecte al tema d'abusos, es donen diverses violències cap

a les dones i, sobretot, a les dones periodistes. Els abusos són de tota mena, inclòs abusos sexuals i, lamentablement, al país no es pot parlar d'aquests temes ja que socialment està considerat com un tema tabú.

En l'actualitat, hi ha 55 redactores que han hagut de sortir del país pels abusos que han sofert. Líbia està fraccionat entre dues milícies, no existeix un estat com a tal, i hi ha una situació de conflicte permanent. Existeixen sindicats, associacions i plataformes que defensen als periodistes libis, però aquestes organitzacions han hagut d'abandonar el país, i estan situades, actualment, a Egipte.

Entre el 2016 i el 2017 quatre institucions periodístiques a Líbia van ser atacades, una d'elles era la institució en la qual jo hi treballava. I entre els diferents atacs, va haver-hi un incendi en una d'elles. El treball de les dones periodistes és molt difícil a Líbia, ja que si no existeixen abusos directes contra les periodistes, es donen casos de difamació i assetjament a l'honor de la periodista.

Jo vaig sortir de Líbia l'any 2014, a causa d'un llibre que vaig publicar. Va haver-hi pressions familiars a les quals em vaig veure sotmesa pel llibre, i encara que no era un llibre polític, el fet de ser dona et crea pressions socials que ens impedeixen el camí cap al periodisme i l'escriptura. Amb la qual cosa, vaig haver de renunciar a moltes coses a causa de continuar exercint aquest ofici. Simplement aparèixer en els mitjans de comunicació de Líbia, amb aquest aspecte, sense vel, com una dona que mostra el seu rostre i el seu cabell, això suposava per a la meua família un perill constant ja que viuen en una zona controlada per milícies. Com dic, el fet d'aparèixer en els mitjans de comunicació amb la cara descoberta, sense vel i parlant de política sent una dona, suposa un gran perill en el cas de tornar al meu país.

Hi ha un cas molt conegut a Líbia, el de la periodista **Sarah AL Msallati**, ella havia de presentar l'acte d'inauguració de la nova República en el Parlament. Però el cap del Consell Nacional de Transició libi, **Mustafa Abdel Jalil**, va ordenar la seva substitució, la va obligar a baixar de

l'estrada i a sortir de la sala, simplement perquè no portava vel. I el fet curiós, és que Mustafa Abdel Jalil va inaugurar la legislatura, dient que ells creuen en les llibertats individuals, però clar, posant l'accent en el fet que som musulmans. I tots els presents van aplaudir la seva intervenció.

Hi ha molts exemples d'agressions i d'atacs. Per exemple, al maig de 2014 va ser assassinada la periodista **Naseeb Miloud Karnafa**, que treballava en l'emissora de ràdio local de la ciutat de Sebha, en el sud de Líbia. El seu cos va ser llançat a un cementiri als afores de la ciutat, juntament amb el del seu xofer, amb signes de brutal tortura. I a la llista cal afegir moltíssimes redactores que han hagut de sortir del país, simplement perquè alguns responsables polítics no estaven d'acord amb el que escrivien.

Actualment, existeixen esments a la nova constitució de Líbia on es parla de protegir la llibertat i la igualtat de la dona i també la llibertat de premsa. Lamentablement, en l'actualitat, estem militant de manera individual per impulsar aquest tipus de llibertats i de reivindicacions.

Borka Rudić

Secretària general de
l'Associació de Periodistes de
Bòsnia i Hercegovina

L'Associació de Periodistes de Bòsnia i Hercegovina (BHJA, per les seves sigles en anglès) ha desenvolupat polítiques i programes molt sòlids i coherents per donar suport a la igualtat de gènere en els mitjans de comunicació, així com el suport i la protecció de les periodistes, especialment en casos de violència de gènere, com a amenaces, atacs, discriminació i altres actes contra la integritat professional i personal de les periodistes.

En els últims tres anys, la BHJA ha dut a terme tres estudis temàtics:

- Un, sobre la posició de les periodistes en els mitjans de comunicació i la disponibilitat d'accedir a llocs directius i d'un altre tipus.
- El segon, es va centrar en la violència contra els periodistes, ja sigui en els espais en línia, o offline.

- I un tercer, sobre les conseqüències del COVID-19 en les periodistes i la seva capacitat per fer tasques professionals en circumstàncies difícils, com la de la pandèmia.

Amb la finalitat d'assegurar la protecció de manera sistemàtica a les periodistes, la BHJA va crear la Xarxa de Dones Periodistes de Bòsnia i Hercegovina, que es va convertir en un mecanisme clau per associar, protegir i promoure els drets humans de les dones en el panorama públic i mediàtic bosnià.

Posició de les dones periodistes en els mitjans de comunicació

L'estudi sobre la posició de les dones periodistes en els mitjans de comunicació bosnians, va mostrar que hi havia un 24% de dones en llocs directius en els mitjans. Aquest percentatge no està tan mal tenint en compte que les dones en els mitjans de comunicació, a nivell mundial, tenen una representació del 30%, percentatge que aconsegueix el 38% a la Unió Europea.

L'enquesta també va revelar que dos terços dels llocs de directors i redactors cap en els mitjans de comunicació pertanyen a homes, amb només una tercera part de dones. On hi ha menys dones en llocs de direcció és en el sector de la televisió: 15,8%.

La majoria de les dones en llocs d'edició de notícies, presa de decisions i gestió de mitjans, estan en el sector de la ràdio, amb un 44,7%. Dels mitjans en línia i portals de notícies -existeixen més de 600 al país-, el percentatge de dones és del 21,7%.

Explorant i analitzant la posició de la dona en els mitjans de comunicació, la BHJA i un equip d'investigadors es van trobar amb el que anomenem "vot de silenci", en les societats tradicionals bosnianes. Això significa que rares vegades es parla de la posició de la dona en els mitjans de comunicació. Els homes no estan disposats a parlar d'aquest tema, especialment els que ocupen càrrecs directius o els membres dels

consells d'administració i altres òrgans executius de les empreses de mitjans de comunicació.

A més, les dones que treballen en els mitjans i les estudiants de periodisme no estan disposades a parlar de la seva posició. Durant la recerca, la BHJA va convidar a 70 homes editors, directors i membres de consells d'administració a respondre el nostre qüestionari. Només 16, és a dir, el 22,8%, van respondre i es van mostrar disposats a participar en l'enquesta. Així mateix, de 70 dones estudiants de periodisme, només la meitat -35- va respondre al qüestionari. Finalment, vam convidar 100 dones dels mitjans de comunicació (periodistes, editores, *freelance*, correctores i fotoperiodistes) a participar en la nostra enquesta, participant 51 d'elles en l'estudi.

De tot l'exposat, podem extreure tres conclusions importants:

1. La posició de les dones en els mitjans de comunicació bosnians és discriminatòria en relació a la dels homes
2. Les empreses de mitjans de comunicació no han desenvolupat polítiques de gènere ni procediments per a la promoció de les periodistes
3. A les empreses de mitjans de comunicació i a la societat bosniana es perceben patrons patriarcals de comportament, encara molt marcats. Aquests patrons inclouen tant estereotips de gènere, com a prejudicis contra les dones en els mitjans de comunicació. Al mateix temps, les pròpies dones periodistes no són prou conscients de les seves pròpies capacitats i de les possibilitats de "conquerir" i acceptar llocs de decisió i poder en els mitjans de comunicació.

Les dones periodistes no reconeixen la violència de gènere

Durant la preparació d'un altre estudi, un equip de recerca de la BHJA

va realitzar 28 entrevistes en profunditat a dones dels mitjans de comunicació de tota Bòsnia i Hercegovina.

La conclusió general després de les entrevistes va ser la següent: les dones descriuen i perceben negativament la seva posició en els mitjans. De les 28 entrevistades, només una periodista va dir estar satisfeta amb la seva posició, fer ús plenament dels seus drets humans i professionals, i sentir-se protegida com a dona.

La nota mitjana que les enquestades van donar a la situació de les periodistes en els mitjans de Bòsnia i Hercegovina va ser d'un 2,5 (escala d'1 a 5). Més de la meitat de les enquestades (53,1%) va qualificar la situació de les dones periodistes com "ni bona ni dolenta". El 44,9% la va qualificar com a dolenta o molt dolenta, i només el 2% la va qualificar com molt bona.

La majoria de les enquestades creu que el nombre de dones en el periodisme està augmentant. No obstant això, pel que fa als llocs clau en els mitjans de comunicació, les dones creuen que continuen estant ocupats per homes. Per això, sovint se senten discriminades pel mer fet de ser dones. Per exemple, se'ls ha negat l'oportunitat de parlar amb interlocutors importants, i el major repte del treball com a periodistes per a les dones són els horaris, la qual cosa fa molt difícil conciliar la vida privada i la seva activitat professional.

Algunes d'aquestes dones afirmen que els redactors o directors solen comprendre-les i secundar-les, però diuen que aquesta actitud és fruit de la bona voluntat dels seus superiors i no d'un dret de les periodistes, regulat per una normativa interna.

La denegació del dret a la baixa per maternitat i la discriminació de les mares, són només alguns dels problemes als quals s'enfronten les nostres interlocutores.

La nota mitjana amb la qual les enquestades qualifiquen el coneixement

de les periodistes sobre els seus drets és de 2,8. El major número d'enquestades (44,9%) creu que el coneixement que tenen sobre aquest tema, no és "ni bo ni dolent". Són bastants més les que avaluen el nivell de consciència com a "dolent o molt dolent" (34,7%), sent un 20,4%, les que avaluen com a "bo o molt bo".

Encara que la majoria de les enquestades creu que la situació socioeconòmica de les periodistes, així com el coneixement dels seus drets no està a un nivell adequat, la majoria d'elles (53,1%), no obstant això, no són membres de cap associació periodística. La nota mitjana amb la qual les enquestades qualifiquen el nivell d'autocensura en el treball és de 2,6.

El percentatge de les enquestades que creu que l'autocensura està parcialment present en el seu treball ascendeix al 44,9%, i és molt superior al percentatge de les quals consideren que no hi ha autocensura en el seu treball, (26,5%).

Respecte a la difamació i les amenaces verbals, només una de les enquestades creu que les periodistes no estan exposades a agressions verbals, i cap d'elles pensa que les periodistes no estan exposades a certes formes de difamació. Les periodistes entrevistades en profunditat coincideixen, en general, en haver sofert amenaces verbals o haver estat víctimes de difamació. Tanmateix, la majoria no veu un gran problema en això, acceptant-ho com a part del seu treball. Pel que fa als homes entrevistats, la seva valoració de la presència de pressions polítiques, difamació i amenaces verbals com a manera de violar els drets de les periodistes és similar a la de les seves col·legues dones.

Alguns interlocutors, van explicar que la situació de les periodistes en el seu treball depèn de la forma en què es presenten en una situació determinada i davant els interlocutors, tant homes com dones. Per exemple, una periodista afirma que la posició de la dona periodista "depèn molt del seu caràcter. Si reacciona immediatament i demostra que no li agrada, la retiren". Una altra periodista descriu: "Tenim una dona que treballa

en màrqueting. Senfronta a unes certes propostes indecents i a comportaments insolents dels clients. Però si la veus, et queda clar per què". Aquestes actituds indiquen la relativització dels comportaments inadequats cap a les periodistes. En altres paraules, fins i tot entre les companyes de treball existeix l'opinió que les faltes de respecte i els insults dirigits a les periodistes són conseqüència del seu estil inadequat de vestir, forma de comunicació i similars.

Dones periodistes durant la pandèmia del COVID-19

Segons una enquesta sobre l'impacte del COVID-19 en les dones periodistes de Bòsnia i Hercegovina, realitzada per la BHJA sobre una mostra de 150 dones periodistes de tot el país, més del 10% d'aquestes, han perdut el seu treball i/o els seus ingressos des del començament de la pandèmia.

Un total del 62,5% de les periodistes van afirmar que la seva activitat laboral va augmentar significativament durant la pandèmia: el 33,3% de les enquestades va declarar que les seves obligacions laborals van augmentar fins al 50%, mentre que el 5,4% d'elles va treballar el doble que abans de l'inici de la pandèmia. No obstant això, malgrat la major quantitat de treball, només el 13% de les periodistes enquestades va rebre una remuneració extra pel seu treball, mentre que la resta va continuar percebent el mateix salari que abans.

A la pregunta de com es va veure afectat el seu treball per la pandèmia de COVID-19, la majoria de les periodistes entrevistades van destacar un augment de l'ansietat i l'estrès, i un canvi en els temes sobre els quals venien informant fins llavors. El 29,6% de les enquestades es va queixar de la mala organització de les rodes de premsa, i de crisi en les redaccions i en els mitjans. Les dificultats per trobar fonts d'informació independents (18,3%) també van ser un gran problema en el seu treball. Més del 77% de les periodistes van declarar que la seva estabilitat mental i la seva salut psíquica es van veure perjudicades durant la crisi provocada per la pandèmia, i el 25% d'elles van afirmar que la seva salut física es

va veure afectada. Les emocions predominants van ser: por a la infecció (42,1%), nerviosisme (50,7%), estrès laboral (56,4%), esgotament en el treball (23,6%) i por per la seva família (48,6%).

Al voltant del 18,2% de les periodistes van sol·licitar equips de protecció (màscares, guants, desinfectants...) a les organitzacions o associacions de professionals. Al voltant del 4,2% van sol·licitar protecció per agressions o amenaces rebudes, i el 1,4% van demanar accés a assistència jurídica gratuïta.

Aquestes són algunes de les respostes de les periodistes entrevistades a les preguntes sobre quin ha estat el problema més difícil per a elles des del començament de la situació de crisi deguda al COVID-19, i per què pensen que les periodistes, i les dones en general en els mitjans de comunicació, es veuen més afectades per la pandèmia que els seus col·legues masculins:

"Mai sabia quan havia d'anar a treballar, quan el personal de Crisi em convidava a la roda de premsa, tot passava en cinc minuts i el telèfon no parava de sonar. Només estrès i més estrès".

"El més difícil ha estat la utilització de la pandèmia com a excusa per als acomiadaments, per part dels propietaris dels mitjans de comunicació. Realment no hi havia necessitat real d'acomiar a treballadors dels mitjans".

"Per a una dona és difícil organitzar el treball des de casa. Les seves obligacions privades i professionals estan entrelaçades, així que la majoria d'elles probablement es van trobar en la situació que la jornada laboral dura des del matí fins a ben entrada la nit".

En general, fins i tot abans de la pandèmia, les dones sempre van estar exposades a una major pressió pública, a atacs i restriccions més freqüents i a l'obstrucció del seu treball. Segons una de les periodistes entrevistades: *"Simplement, amb la pandèmia ens vam adonar encara*

més. Per desgràcia, he estat testimoni de moltes situacions, com la majoria de nosaltres, en les quals les he vist exposades a moltes pressions, insults basats en el gènere, i, fins i tot, violència”.

El major nombre de periodistes enquestades, considera que l'ajuda econòmica directa seria la més útil per a elles en pròximes crisis; també comptar amb suport psicològic, ajuda a l'educació, assistència mèdica i reforçar la seva salut en general, així com l'assistència jurídica gratuïta.

Notes

<https://bhnovinari.ba/en/2018/07/30/women-and-the-media-employees-and-management-structures/>

<https://bhnovinari.ba/en/2019/02/01/status-of-female-journalists-in-bih-2/>

<https://bhnovinari.ba/en/2020/06/22/covid-19-impact-survey-more-than-10-of-female-journalists-in-bih-lost-their-income-over-77-state-that-their-mental-stability-has-been-disturbed/>

<https://bhnovinari.ba/en/category/femalejournalistnetwork/>

Zuliana Lainez

Vicepresidenta de la Federació Internacional de Periodistes (FIP)

L'impacte de la feminització de la professió periodística a Amèrica Llatina i el Carib en les condicions laborals del sector dona paüra. L'equació no falla: activitat que es feminitza, activitat que es precaritza.

Una feminització inqüestionable a les aules universitàries i en les redaccions, que s'estavella amb un "sostre de concret" quan es tracta de fer números en els llocs de direcció dels mitjans. A Argentina, una recerca publicada el 2018 per l'Associació Comunicació per a la Igualtat assenyalava que en els llocs de decisió i en llocs jeràrquics: el 78% dels mitjans està dirigit per homes. Igual mitjana flueix en gairebé tots els territoris de la regió. Una realitat, enfrontada -almenys des de 2021 en el sud del continent- gràcies a una llei pionera argentina que propendeix equitat en els càrrecs de direcció i contingent trans. En els mitjans de l'Estat: obligació; en els privats: promoció.

Per què les dones no arriben als càrrecs de direcció? Respostes poden dir-se per a tots els gustos: la cultura masculista imperant en les nostres societats i redaccions; la feble i esquiva conciliació familiar o fins al gas-tat ardit de “les dones no volen”. Poques vegades considerem en l’anàlisi l’impacte que té en el progrés professional l’assetjament i fustigació. La dona -dona periodista- que sofreix assetjament i fustigació abandona el lloc de treball en estavellar-se amb l’absència de protocols a les empreses periodístiques per denunciar, per al desenvolupament de la recerca i la sanció. És la víctima la que acaba revictimitzada. El retir dels mitjans es converteix per a la periodista en una sort de re començar gairebé etern. Això li impedeix fer línia de carrera a l’empresa i arribar a càrrecs jeràr-quics. Aprofundir i documentar la línia d’estudi d’aquest impacte queda com a tasca pendent.

Per una causa o una altra, segons els últims resultats del 2020 del Pro-jecte de Monitoratge Mundial de Mitjans (GMMP, per les seves sigles en anglès), es requereixen 67 anys per tancar la bretxa mitjana d’igualtat de gènere en els mitjans de comunicació. Un horitzó de temps que acollirà a més de quatre generacions.

La pandèmia -avui que gairebé parlem des de la post pandèmia- va apro-fundir les bretxes de gènere. Una enquesta realitzada per la Federació Internacional de Periodistes, a més de 500 dones periodistes, en 52 paï-sos, al juny del 2020, va revelar que més de la meitat reconeixia un aug-ment de les desigualtats de gènere en les empreses amb conseqüències devastadores en la seva conciliació de la vida laboral i privada (62%), les responsabilitats laborals (46%) i salaris (27%).

Set de cada deu dones van assegurar haver sofert algun d’aquests atacs: insults, menyspreu laboral, comentaris sexistes, amenaces de mort o violació o enviament d’imatges obscenes. Més de la meitat de les en-questades van dir que la seva salut s’havia vist afectada, més de ¾ d’elles van veure augmentar el seu nivell d’estrès, i la meitat d’elles van assen-yalar que la causa principal eren les tasques múltiples. Les enquestades van enumerar diverses raons com a causes de l’estrès, entre elles el treba-

ll en aïllament, l’assetjament dels caps, la cura de la família i l’educació en la llar, les tensions domèstiques, l’augment de la càrrega de treball i els habituals terminis ajustats, les llargues jornades laborals, l’impacte psi-cològic de la cobertura de la COVID, el temor a la pèrdua de l’ocupació.

El ciberassetjament, que surfejava al capdavant de la corba ascendent com a principal forma d’atac contra col·legues periodistes en l’època pre pandèmia, es va legitimar com a arma evidentment efectiva en temps de virtualitat. L’objectiu en el focus: treure a les dones dels espais públics, perquè els espais públics no s’assumeixen com a propis de les dones. La violència en línia i fora de línia contra dones periodistes demanda una estratègia en la qual Estat, empreses periodístiques i periodistes articu-lin per fer de l’espai en línia un lloc segur per a les dones. En aquesta comesa, hi ha necessitat de demandar la responsabilitat de les grans pla-taformes tecnològiques, que no poden romandre inertes quan es con-verteixen en territori benèvol per al discurs de l’odi, la discriminació i incitació a la violència.

Entre els desafiaments pendents, dels més urgents, emergeix la corres-ponsabilitat en cadascun dels nostres països. La doble o triple jorna-da de les dones periodistes és un deute pendent; treballar entorn de la sobreexigència interna i externa -a les dones periodistes no sols se’ns requereix estar sobrequalificades per als llocs als quals optem, sinó que som nosaltres mateixes les que tenim compassió zero enfront d’una pos-sibilitat de fracàs o no estar a l’altura, a la casa, en el treball, en el sindi-cat-. Aquest desgast emocional d’autoexigència permanent és esgotador emocionalment.

Particular seguiment requereix la violència singular contra les dones pe-riodistes a qui les ataquen per ser periodistes, però també per ser dones. Els casos han advertit que quan es té en la mira a una dona periodista s’envesteix contra el seu cercle més pròxim.

L’abordatge amb enfocament de gènere (amb encerts i desenvolupament a Argentina, Brasil, Mèxic i Colòmbia) ha d’estar entre el preponderant;

Situació professional de les periodistes

no sols el madur periodisme-feminista, sinó també la necessitat de cobertures no sexistes en la premsa generalista.

Temes com la bretxa salarial; l'impulsar que situacions d'assetjament i violència en el món del treball siguin considerades a la llum de les lleis de salut i seguretat en el treball; els esforços coordinats per la ratificació i implementació del Conveni 190 de l'Organització Internacional del Treball (OIT) als nostres països -com a efectiu instrument per fer del món del treball lliure de violències-; es xarxes de suport entre dones periodistes, la sororitat i la interseccionalitat són part del quadernet diari de reflexió, discussió i acció en una regió que repta i esgota.

Bones pràctiques de comunicació no sexista

D'esquerra a dreta: Beatriz Villarejo, Patricia Mayorga, Tona Gusi, Zoubaida El Fathi i Cristina P. Fraga.

PONENTS

Zoubaida El Fathi

Periodista de Ràdio y TV SNRT, el Marroc

Lola Fernández Palenzuela

Directora de comunicació de la Fundación Euroárabe (FUNDEA)

Tona Gusi

Directora de La Independent

Cristina P. Fraga

Directora d'AmecoPress

Jenny Rönngren

Editora de Feministiskt Perspektiv

Patricia Mayorga Marcos

Presidenta de l'Associació Mundial de Dones Periodistes i Escriptors (AMMPE)

Rosa María Rodríguez Quintanilla

Coordinadora de la Xarxa Internacional de Periodistes amb Visió de Gènere (RIPVG)

Teresa Velázquez

Presidenta de l'Observatori Mediterrani de la Comunicació (OMEC)

Modera: Beatriz Villarejo

Editora del DF - Diario Feminista

Beatriz Villarejo

Editora del DF - Diario
Feminista

Les noves tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) han canviat el món i han propiciat el contacte entre nosaltres. Actualment, existeixen moltes xarxes i grups de periodistes i comunicadores. Com treballen? Com podem ser més eficaços? Volem construir una agenda pròpia i feminista? Quines propostes ens agradaria construir?

Aquestes són algunes de les preguntes que ens formulem després de conèixer d'on venim, quina és la nostra realitat, i intuir quin és l'horitzó que desitgem aconseguir.

En aquesta última taula ens acompanyen diferents periodistes amb les seves propostes i bones pràctiques per aconseguir uns mitjans més concordants a les nostres necessitats i amb uns continguts més reals, on no s'invisibilitzin les aportacions de les dones.

A continuació us presentem unes quantes propostes. No són totes les que existeixen, evidentment, ja que n'hi ha més experiències d'èxit.

Zoubaida El Fathi

Periodista de Ràdio i TV
SNRT, el Marroc

En primer lloc, agrair la invitació perquè em sento com a casa. I em sento així perquè jo he construït aquest pont. I s'organitzen aquest tipus d'esdeveniments, justament, per a bastir ponts, ja que és molt important que se'ns conegui. Al Marroc, la majoria, coneixem molt bé Espanya. Encara que hi ha uns altres que no la coneixen, i són els que emigren aquí, els que es troben amb una Espanya desconeguda que no veuen en els mitjans de comunicació.

Abans de res vull dir-los que jo parlo espanyol perquè vaig estudiar en un col·legi espanyol a Tetuan, i també a la Universitat de Sevilla. Gràcies als diners dels contribuents hem pogut estudiar els hispanistes al Marroc, i hem estudiat en aquest idioma, gràcies al sistema educatiu espanyol a l'estranger.

Presento un telenotícies des de fa més de trenta anys en espanyol, en la primera cadena de televisió marroquina, l'equivalent a la primera cadena espanyola, perquè tinguin una idea. Molta gent em pregunta: i com

és això? Aquest telenotícies té una durada d'uns 15 minuts al dia, tota la informació que oferim és en espanyol, va dirigida als hispanistes que hi ha al país, però també a la segona generació que viu a Espanya i que ha emigrat amb els seus pares. Molts d'ells ja no parlen l'àrab perquè han nascut a Espanya o a Catalunya. Per això ens dirigim a ells a través del telenotícies, per poder informar-los. I clar, un cop que estem a l'estudi, com som un equip totalment femení, -som 5 dones, a part de l'equip de càmeres que són més homes, encara que també hi ha dones en la part tècnica-, hem aconseguit donar-li una miqueta més de visibilitat a la dona marroquina a través d'aquest telenotícies. Com? Doncs, canviant aquesta imatge que sempre s'ha vehiculat a la dona marroquina oprimida, una dona marroquina amb vel perquè ven més aquesta imatge.

Jo segueixo moltíssim els telenotícies de la televisió espanyola i ofereix més aquesta imatge perquè sobre un telenotícies amb dones marroquines carregades, per exemple a Ceuta. Però sembla que no interessin altres dones que també existeixen al país. I els hi donaré un exemple d'última hora que, segur, encara no ha arribat a Espanya. Em refereixo a l'elecció de tres alcaldesses de les ciutats més importants del Marroc. Després de les eleccions parlamentàries, del 8 de setembre de 2021, tenim una alcaldessa, **Fàtima Zahra al-Mansouri**, a Marràqueix que és la ciutat més coneguda per ser una ciutat molt turística. **Asmae Ghlalu**, a Rabat, la capital. I també a **Nabila Mounib** a Casablanca, capital econòmica del país. Evidentment, cap d'aquestes dones ha obert cap telenotícies fora del nostre país, perquè no ha suposat una informació important.

Quan parlem de la riba sud mediterrània, crec que també cal donar-li l'oportunitat a les dones que han aconseguit moltíssim, que han canviat moltíssimes coses i que han sofert molt per canviar la situació de les dones a la riba sud. També tenim sis ministres, és poc per a altres països, potser, però evidentment és una cosa important per a nosaltres. Però, parlant de canviar i donar visibilitat a les dones en la televisió marroquina, la nostra intenció és aconseguir aquesta equitat. A la redacció jo crec que està més que aconseguida perquè som més dones que homes

als informatius de la primera cadena marroquina. Hem tingut, fins fa dos anys, una directora d'informatius, i tractem de fer tot el possible per donar-li més espai a les dones i canviar aquestes imatges, fins i tot també ho estem fent en la publicitat. En l'actualitat, estem evitant aquestes falques publicitàries que es veien fins ara, on arriba el marit a casa i la dona ja li està preparant el menjar, perquè aquesta ja no és la realitat. La majoria de les dones marroquines treballen, per tant, quan arriben a casa arriben els dos i qui de vegades ha de preparar el menjar és el marit, o aquest ha d'anar a buscar als fills. I aquesta imatge quan la vam mostrar en els mitjans de comunicació, en aquest cas oficials, suposa un fil conductor per a aquestes dones que estan a casa i que quan ho veuen s'adonen del canvi i ho intenten seguir.

A través també de les últimes eleccions, hem estat molt exigents i hem demanat als partits polítics que cada cop que hagin de fer campanya, obligatòriament hagin de ser representats per una dona, almenys, un cop a la setmana. Hi ha alguns partits polítics que no han pogut complir amb aquesta regla perquè no tenen dones que els representin, però ja és una estirada d'orelles per a ells perquè en les pròximes eleccions, obligatòriament, han de tenir dones per poder representar-los.

Sé que tinc poc temps, i vull dir tantes coses, però és tan difícil parlar avui del Marroc ja que és un país que ha canviat, i explicar en 10 minuts tantes coses que han canviat i que hem aconseguit les dones, és impossible. Per tant, intentaré resumir-los per què aquestes dones que hem aconseguit trencar aquest sostre de vidre, som la salvació, potser, d'unes altres; que ens encarreguem d'estirar de les altres i que puguin fer-se un lloc i no se sentin arrossegades per les tradicions, per la religió, per l'Islam... I no entraré a explicar coses relacionades amb l'Islam, però és veritat que nosaltres influïm en aquestes dones. Per què? No volem pintar-los tampoc la vida de rosa a la riba sud, ja que no és així. Encara no hem aconseguit molt, però aquest poc que hem aconseguit, volem que es conegui a la riba nord, i també que es parli d'això, perquè quan arriben les informacions que ja circulen per les xarxes socials (Instagram, Facebook, Twitter) aquestes joves que avui dia veiem que s'estan matant

a la Mediterrània, sàpiguen que està passant en el seu propi país. Perquè moltes vegades ni tan sols ho veuen, i no se'ls hi ha donat l'oportunitat a aquestes dones i homes que estan canviant la vida al Marroc per a que puguin explicar-ho.

Els hi donaré un petit exemple, un noi en un carrer de Tànger, li va aixecar la faldilla a una noia mentre caminava amb el seu xicot o parella. Aquest cas, si no hagués estat per les xarxes socials i els mitjans de comunicació al Marroc, no ens haguéssim assabentat, però va haver-hi tant de renou que el noi va ser detingut en menys de 3 hores. Això al Marroc, fa deu anys, mai hauria ocorregut perquè se li aixeca la faldilla a una dona, milers de vegades, i és assetjada milions de vegades. Però aquest cas, en ser tan mediàtic, ha suposat un gran exemple i crec que, a partir d'avui, qualsevol jove s'ho pensarà abans d'aixecar-li la faldilla a una noia al carrer. És simplement una anècdota perquè vegin la força de la comunicació, la força d'aquestes xarxes socials i la força que tenen per donar-nos a conèixer algunes coses que succeeixen a la societat marroquina i que haurien de solucionar-se el més aviat possible.

I per falta de temps, m'agradaria dir-los i explicar-los moltíssimes anècdotes, no només de la societat marroquina sinó també de la redacció on treballa diàriament. Però les convido a veure el nostre telenotícies a través de la pàgina web (<http://www.snrt.ma>). Hi ha una aplicació que poden tenir-la en els seus mòbils per seguir el telenotícies en espanyol, que sol emetre's a les 14h al Marroc, perquè coneguin l'altra realitat del país que es desconeix perquè no es ven tan bé i no obre telenotícies.

Lola Fernández Palenzuela

Directora de comunicació de la Fundación Euroárabe (FUNDEA)

Com a directora de comunicació, vull parlar sobre el paper dels gabinets o les oficines de comunicació i premsa que formen part de la cadena d'informació que arriba a la ciutadania i que s'ha d'acollir al que són les pràctiques ètiques i responsables del bon periodisme a l'hora de transferir aquesta informació, entenent com a bon periodisme, el periodisme feminista. Els gabinets hem de fer aquesta transferència de la informació responsable i de qualitat. D'altra banda, hem de tenir en compte quan parlem d'oficines o de gabinets de comunicació, la importància que tenen en un moment com l'actual, d'altíssima precarietat laboral i professional de dones i homes que exerceixen el periodisme i quan el percentatge de la informació que es publica, o s'emet per ràdio i televisió, és més d'un 60%.

Una dada més a tenir en compte quan parlem de les companyes que estem en els gabinets de comunicació i en oficines de premsa, és l'alt

nombre de dones que hi ha i que superen en número als nostres companys homes. Dins de les bones pràctiques de comunicació no sexista per a periodistes i comunicadores de les oficines i gabinets de premsa, hem de tenir en compte dos elements molt importants: que els mitjans ens demandem informació, i que som els gabinets els que podem proposar temes, ja que ens pregunten amb qui poden parlar sobre un determinat tema.

Aquests dos punts són realment importants per a la pràctica d'un periodisme feminista, la qual cosa es va fer patent l'any 2018 per part del col·lectiu de les periodistes feministes que sortim a la carrers en pobles i ciutats, i a nivell internacional. A Espanya, el moviment de "Les Periodistes Parem" presentava una taula d'exigències que compartim també a nivell internacional, exigint 7 punts. Per al cas concret en el qual ens centrem avui, voldria assenyalar dos punts importants: els espais d'opinió i les tertúlies estan summament masculinitzades, per més que hagin dones periodistes expertes que puguin participar en aquests espais.

I d'altra banda, a la taula reivindicativa es parlava de la mirada parcial i la preocupació pels enfocaments que es donen des dels mitjans de comunicació. La visió de la realitat que transmeten els mitjans és, en moltes ocasions, parcial i està esbiaixada perquè no té en compte, en la mateixa mesura, les experiències, els llaços i les vivències de les dones que sovint són tractades com a personatges secundaris o amb estereotips.

Com ja s'ha comentat aquí, cada cinc anys tenim el monitoratge global de mitjans i cada cinc anys ens continuen donant les mateixes proves que s'està fent malament.

Fa quaranta-un anys, l'Informe MacBride, també conegut com a «Veus múltiples, un sol món», publicat per la Unesco el 1980, ja manifestava que de totes les violacions dels drets humans, la més sistemàtica i arrelada és la negativa a la igualtat de les dones. L'Informe també deia

que la indústria de les comunicacions reflectia aquesta desigualtat. Les dones reben rares vegades l'oportunitat de convertir-se en periodistes polítiques o econòmiques, i poques d'elles, arriben a ser directores o administradores d'alt nivell. Això era fa quaranta-un anys. Després va venir la Conferència de Beijing, que es compleixen ja vint-i-sis anys, i on hi havia una esfera sobre dones i mitjans de comunicació. Els objectius estratègics eren augmentar el grau de participació i l'accés de les dones als espais de presa de decisions, i també el fomentar una imatge de les dones equilibrada i sense estereotips. Bé, doncs, fa vint-i-sis anys de Beijing i quaranta-un de l'Informe MacBride, i encara que hem avançat, per descomptat, seguim amb molts comptes pendants.

Tenint en compte les preguntes que se'ns fa en aquesta taula de treball, crec que en aquests moments, arran de les mobilitzacions del 2018 a nivell internacional, i fins i tot abans, per exemple, tenim la Xarxa Internacional de Periodistes amb Visió de Gènere (RIPVG), on les comunicadores i les periodistes aprenem les unes de les altres, i ens expliquem i denunciem també els casos que es donen en els nostres respectius espais; però respecte a la Mediterrània, crec que falta una acció important per part de totes nosaltres que ens permeti unificar el Sud i el Nord, l'Est i l'Oest d'aquest Mare Nostrum. Cal que ens coneguem, i d'aquí farem una proposta per construir llaços d'una riba a una altra.

L'altre punt que se'ns preguntava era sobre l'agenda pròpia feminista. Doncs, des del meu punt de vista, crec que és important i necessària desenvolupar-la i, de fet, els mitjans feministes que estan sortint, cada cop més, estan contribuint d'una forma molt important al fet que aquesta visió esbiaixada sigui diferent perquè tinguem espais on contar i on visibilitzar l'acció de les dones. Però també és necessari i hem de treballar perquè les veus de les dones s'escoltin en tots els fòrums i a tots els nivells, perquè tenim dret, perquè les dones som aquí i formem part de la societat. Hem de tenir clar que la nostra lluita discorre per tots els camins i que hem d'ocupar tots els espais. Aquests espais que se'ns nega. Hem d'exigir que s'acabi amb les invisibilitats de les dones

en els mitjans i amb la utilització de llenguatges comunicatius sexistes i no inclusius.

També se'ns preguntava com podem ser més eficaces. Doncs, fent bon periodisme, fent una bona comunicació. Davant la falta de credibilitat del periodisme, avui, cal que generem informacions d'interès per a la ciutadania. Un periodisme no patriarcal, no sexista, no racista, no xenòfob ni transfòbic. Un periodisme compromès, responsable, rigorós i de qualitat. Amb models igualitaris que permetin visibilitzar les dones, oferir dades desagregades i fer de la igualtat una qüestió transversal i prioritària, en la qual es propiciï la formació i l'especialització, un ús no sexista de les imatges i del llenguatge, i l'obligació d'un compliment rigorós de la deontologia periodística. És a dir, cal fer un periodisme feminista que compleixi el mandat del dret fonamental que té la ciutadania al dret a rebre una informació plural, rigorosa, contrastada i de qualitat. I la proposta que ens comentàveu, i que ens agradaria construir, és un espai on les dones expertes de la Mediterrània siguin conegudes per a què puguin ser consultades com a fonts informatives de primer nivell.

Les tecnologies de la informació i més, després d'aquesta pandèmia que hem sofert i que encara estem sofrint, ens ha fet molt més hàbils en l'ús en línia. Això, sens dubte, serà una gran eina que permetrà, entre altres coses, generar aquesta cobertura informativa inclusiva que exigim, i on s'elimini la invisibilitat i la menysvaloració que se sotmet a les dones com a fonts informatives. Un espai on estiguin registrades dones i organitzacions de dones que, en qualsevol tema que es pugui demandar per part dels mitjans, puguin ser fonts informatives de primer nivell. Que es parli, que siguin les dones les que parlin en aquests espais, en tots els espais de la Mediterrània, que no parlin per nosaltres.

El periodisme feminista avui ja no és una opció, és una realitat que estem construint entre totes. Fixeu-vos, aquí estem moltes i entre les d'aquí i les d'allà, les que viuen en el sud o en el nord, totes nosaltres,

juntes amb les nostres coincidències, però també amb les nostres discrepàncies, hem de crear aquest espai comú en aquesta Mediterrània, i estic segura que ho aconseguirem. Hem de treballar per un futur millor, però sobretot, per eliminar del nostre present totes les violències i invisibilitats que s'exerceixen contra les dones en general, i en el cas de la nostra trobada, amb les dones periodistes i comunicadores de la Mediterrània. Defensar i treballar per un periodisme feminista és defensar i treballar pels drets humans, pels drets de les dones. Com s'ha vingut reivindicant en les protestes i marxes públiques de les dones periodistes i comunicadores, on l'eslògan és: "El periodisme serà feminista o no serà".

Tona Gusi

Directora de La Independent

En la meua intervenció el que vull ressaltar, d'entrada, és la necessitat de consolidar d'una vegada la Xarxa Mediterrània d'Informació i Comunicació amb Visió de Gènere. Una xarxa que portem intentant-ho des de la trobada el 1992 a Siracusa (Itàlia); passant pel Col·legi de Periodistes, a Barcelona el 1995; passant per l'Institut Europeu de la Mediterrània (IEMed), el 2007, a Marràqueix; i finalment, el de 2016, un altre cop a l'IEMed.

Per tant, primer, el nostre agraïment a la Xarxa Europea per aquesta obstinació a aconseguir aquesta trobada, que no és fàcil. Però si no és fàcil aconseguir fons per a una trobada així, imagineu-vos què difícil que és aconseguir fons per a una xarxa mínimament estable de periodistes i comunicadores de la Mediterrània.

Per a nosaltres és imprescindible, i a més ho vam mostrar en la nostra pròpia agència de comunicació on, en aquests moments, crec que tenim uns 8.800 articles de fons, i un 10% són de la Mediterrània. És a dir, quan fas entrades de la Mediterrània o de països del sud de la Mediterrània, ens surt aquest 10% de notícies de tota mena. Crec que són unes

600 de la Mediterrània, i després, des de 60 a 100 per cada país.

Està comprovat que quan hi ha una trobada com aquesta, quan anem a un fòrum social mundial, on ens trobem també periodistes de diferents llocs; quan anem a un acte de dones en qualsevol d'aquests països, es dispara el nombre de notícies, no sols en els nostres mitjans sinó també en altres on tenim contacte, ja siguin agències de notícies feministes i algunes vegades, en mitjans generalistes. Per això, defenso tant aquesta necessitat i faig aquesta crítica a les institucions de tenir aquesta miopia política o aquesta resistència a donar ajudes per consolidar una xarxa de dones periodistes de la Mediterrània, o almenys amb visió de gènere. No vull excloure homes, però almenys amb visió de gènere.

En la pantalla podeu veure la pàgina de La Independent (<https://laindependent.cat/>) que està dirigida bàsicament a periodistes, però també hi ha accés per al públic en general.

Des del 2010 tenim més de 25 milions de visites. Un dels articles més vist té 120.000 visites, article que és d'una companya de la Xarxa Internacional. Hi ha un altre article d'una companya que és aquí, **Drina Ergueta**, que és una crònica sobre **Marcela Lagarde**. I de la Mediterrània, **Julia López** que també és present, té un treball sobre un fòrum de dones empresàries al Caire. I **Teresa Carreras**, que també la veig a la sala, té una entrevista a una Youtuber de Tunísia sobre les primaveres àrabs. Per a què vegeu la utilitat que tenen aquestes xarxes, on ens podem comunicar i després podem plasmar-ho en les nostres agències i en els nostres mitjans alternatius.

I per tancar, només dir que això ens empodera i fa que puguem prescindir una mica de les agendes informatives periodístiques, assumint l'agenda feminista internacional i fins i tot creant la nostra pròpia agenda periodística per al nostre mitjà.

Així que us animo a totes a que puguem treballar en aquest sentit de consolidació d'una Xarxa Mediterrània d'Informació i Comunicació amb Visió de Gènere.

Cristina P. Fraga

Directora d'AmecoPress

Per falta de temps, seré molt breu, l'Agència AmecoPress crec que és reconeguda i coneguda en tot l'Estat, ja que existim des del 2006, i som una agència que la vam constituir d'una manera molt tradicional. Una agència que tracta de cobrir aquelles informacions que ens semblava a nosaltres que no eren cobertes pels mitjans generalistes: activitats de dones, etc. I hem mantingut una mica aquesta línia. Nosaltres no som un portal ni agència que faci informació específica, no. Som una agència, cobrim tot allò que arriba, ho seleccionem per descomptat, intentem tenir un ventall ampli cobrint tot l'Estat i tenim conveni amb aquelles agències que ja existeixen d'Amèrica Llatina, d'Europa i amb elles intercanviem el que publiquem.

Vam començar el 2006. La veritat és que vam començar molt fortes, perquè des que arribarem de Beijing, recordo que ja vam veure que SEMlac portava la comunicació de la Conferència de Beijing i del fòrum d'ONG i vam pensar com ho podríem fer nosaltres. Però era impossible ja que posar-la en marxa tenia un cost enorme. Veient que hi havia la possi-

bilitat d'una convocatòria que havia fet el Fons Social Europeu per a ciutadania digital, vam elaborar un projecte i el finançament era bastant important, amb la qual cosa vam poder posar-la en marxa, amb moltíssima feina i durant tres anys.

La veritat és que no creïem que podríem durar més de tres o quatre anys, i ja portem setze! Al principi, érem una agència d'informació diària, ara traïem dos paquets informatius a la setmana. Som menys persones i ens basem, sobretot, en convenis que tenim amb les tres universitats de Madrid: la Complutense, la Rei Joan Carles i la Carles III, on ens assortim de persones en pràctiques, remunerades i normalment, solen ser quatre o sis estudiants per trimestre, amb la qual cosa tenim setze persones a l'any, més dues persones fixes que són les que porten l'agència.

En el 2014, gràcies a una altra subvenció, vam presentar una proposta per crear una escola de formació en comunicació de gènere i inclusiva, i amb bastanta dotació econòmica la vam poder posar en marxa. A l'escola també tenim el conveni amb les universitats. I no sols fan les pràctiques per a AmecoPress, sinó que, des de l'inici, hi ha tallers sobre llenguatge, sobre perspectiva de gènere com a criteri de qualitat i acaben sent dos projectes que estan molt vinculats.

En l'actualitat, aquí seguim, cada vegada som accessibles a tot tipus de fonts de dones, amb el que anem millorant en la nostra elaboració, i continuem.

L'Escola de Formació en Comunicació de Gènere i Inclusiva és un projecte posat en marxa i impulsat per AMECO el 2014, amb l'objectiu de formar a les noves generacions d'estudiants en les diferents disciplines de Comunicació, des d'una perspectiva de gènere.

En comunicació, aplicar un enfocament o perspectiva de gènere consisteix a plantejar-se i assenyalar com afecten de manera diferent a dones i homes els fets i esdeveniments sobre els quals informem. A més, visibilitzar la realitat específica de les dones, implica destacar les seves

aportacions com a fonts de la notícia i, per tant, tenir en compte el seu punt de vista. Aplicar la perspectiva de gènere és, sens dubte, un criteri de qualitat.

Fonamentalment, s'implementa a través de tallers especialitzats en comunicació amb perspectiva de gènere, amb diferents continguts abordats d'una manera teòrica-pràctica per diverses professionals del món acadèmic, periodístic i polític social.

Aquests tallers són gratuïts i oberts. Abasten un ampli ventall d'eines i temàtiques: les albers del feminisme i el seu aprofundiment en els seus principals postulats; diferents aspectes recurrents en el desenvolupament de la labor periodística fins a la inclusió de les xarxes socials.

A més, AMECO manté des del 2004, convenis de col·laboració amb 3 universitats públiques de Madrid, que imparteixen estudis en Ciències de la Informació, i de les quals s'assorteix per seleccionar l'alumnat de pràctiques remunerades.

Aquestes pràctiques en AmecoPress són una extraordinària via d'aplicació de les eines conceptuals rebudes a través de l'escola. L'alumnat té l'oportunitat de posar en pràctica els seus coneixements teòrics per elaborar les informacions tenint en compte la totalitat de la població; abordar la violència masclista, entesa en tota la seva complexitat; aplicar el llenguatge no sexista i incloure en les seves informacions; i donar-li un valor universal a la informació.

Jenny Rönngren
Editora de Feministiskt
Perspektiv

Moltes gràcies a totes les ponents per compartir el vostre important treball i experiències, i gràcies també a la Xarxa Europea de Dones Periodistes per fer-ho possible.

Em dic Jenny Rönngren, soc periodista a Suècia i editora d'una publicació digital de notícies amb perspectiva feminista. Crec que necessitem iniciatives com aquesta fins que la igualtat de gènere sigui una realitat.

També soc membre de la Xarxa Internacional de Periodistes amb Visió de Gènere (RIPVG, per les seves sigles en castellà). Avui, aquí, ens trobem diverses dones pertanyents a aquesta Xarxa, compartint l'objectiu de bastir ponts per enfortir el nostre treball com a feministes i periodistes.

Un dels objectius de la Xarxa des dels seus inicis, ha estat secundar i fomentar el creixement de xarxes de dones periodistes en països on encara

no existeixen. Entre els reptes per ampliar una xarxa sense finançament, està la falta de mitjans per a la interpretació.

Així mateix, totes nosaltres compartim una eina a escala mundial per aconseguir la igualtat de gènere en els mitjans de comunicació i a través d'ells. És el Capítol J de la Plataforma d'Acció de Beijing per a l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona.

Amb motiu del 25è aniversari d'aquesta plataforma, ONU Dones va iniciar el procés de "Generació igualtat". Lamentablement, no s'esmenta el paper crucial dels mitjans de comunicació, la qual cosa també ocorre amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030. Aquesta, és i ha estat una gran preocupació per a la nostra Xarxa.

Així doncs, per cridar l'atenció sobre això, la Xarxa Internacional en col·laboració amb Feministiskt Perspektiv, i amb el suport de l'Agència Sueca de Cooperació Internacional per al Desenvolupament, té prevista una campanya per conscienciar sobre el Capítol J i la seva crucial importància per al desenvolupament de la democràcia a tot el món. I sobre la urgent necessitat que els governs ho apliquin. Per això, tenim previst llançar aquesta campanya en el marc de la Comissió de la Condició Jurídica i Social de la Dona de Nacions Unides (CSW, per les seves sigles en anglès) en el Fòrum d'ONG que se celebrarà al març de 2022.

La nostra intenció és, també, que la informació de la xarxa de periodistes de la RIPVG estigui disponible en anglès i altres idiomes. La pàgina web ja compta amb traducció automatitzada, i també estem en vies de publicar un decàleg en espanyol i anglès amb recomanacions per a promoure la igualtat de gènere i els drets de les dones en la comunicació i el periodisme. Ha estat elaborat per la Comissió de Recerca de la Xarxa i traduït per la nostra col·lega de l'Uruguai, **Ana Valdés**. Us convidem a visitar el nostre lloc web i a unir-se a la nostra campanya.

En els espais de drets de les dones, la llibertat d'expressió poques vegades està en el focus, i viceversa. En els espais on es discuteix la llibertat

d'expressió, la perspectiva feminista està majorment absent. D'aquí la persistència i insistència d'aquesta Xarxa en aquesta qüestió tan particular. Creiem que seria molt útil que es donés a conèixer a més periodistes, plataformes mediàtiques i personal amb poder.

Encara que en contextos diferents, la desigualtat en els mitjans de comunicació és global, i la lluita per democratitzar-los i pluralitzar-los ha de ser també global.

Patricia Mayorga Marcos

Presidenta de l'Associació Mundial de Dones Periodistes i Escriutores (AMMPE)

Estimades amigues, l'organització que represento es va crear el 1969, a Ciutat de Mèxic, d'aquí ve que les sigles en espanyol encara romanguin. En una primera instància formaven part col·legues de 37 països de tot el món, i encara que algunes d'aquestes associacions s'han anat quedant pel camí durant aquest mig segle, unes altres s'han agregat, i la sigla en espanyol AMMPE roman.

En aquest moment cobrim gran part dels països de Llatinoamèrica, podríem dir des de Riu Gran fins al Cap d'Hornos. I estem obrint capítols als Estats Units i el Canadà, a Kenya, i pretenem ampliar-nos a Àfrica, i en el Mitjà i Extrem Orient, on tenim un peu, ja que una de les organitzacions històriques està a Taiwan.

El nostre pròxim congrés, el número 24, hauria d'haver-se realitzat el 25 de novembre a Roma, com un homenatge a totes les dones que en el curs de la història han sofert assetjament i violència. El títol genèric del nostre

congrés era “Els desafiaments del periodisme en el món actual de cara al futur”, ja que, afirmàvem, la societat globalitzada i el seu consegüent escenari, si bé amb matisos específics en cada regió, ens exigeix lliurar respostes globals. Quan escrivíem aquestes paraules, mai ens hauríem imaginat el precís del fet de l’arribada d’aquesta amenaça global que, no sols ens anava a afectar sense distincions, sinó que en gran manera anava a modificar radicalment les nostres vides.

Per a nosaltres, comunicadores de tot el món, el terreny s’ha fet encara més abrupte, i queda bastant camí per fer.

Voldria comentar-los ràpidament la interessant recerca d’una feminista i escriptora italiana, **Michela Murgia**, que en el seu últim llibre “Stai zitta” (“Queda’t callada”) va fer un estudi sobre els dos principals diaris italians: “Il Corriere della Sera” i “La Repubblica” i va descobrir que les dones mai o gairebé mai signen en primera pàgina, i de donar-se el cas, es tracta de temes de societat o miscel·lània. Mai signen editorials, ni anàlisis de tipus econòmic, ni polític. Per tant, les dones no expliquen la realitat. Pel cap alt, poden entrevistar homes: ells sí que són capaços d’explicar-la.

Fa tres dies vam realitzar una trobada internacional en línia d’AMMPE amb una col·lega argentina, una estatunidenca, una xilena i una turca. Vull remarcar el detall de les nacionalitats ja que havien de respondre a si existeix paritat a nivell dels mitjans de comunicació. La resposta va ser unívoca, no, no existeix.

A propòsit del llenguatge que s’ha parlat abans, a Itàlia, s’utilitza la paraula “troia” (la femella del porc), terme vulgar i denigratori per designar a una prostituta, però també com a connotació despectiva per indicar un comportament. Y en les xarxes socials s’ha proliferat, i encara que tenen moltes coses positives les xarxes socials, també té molt de negatiu perquè han contribuït molt a l’assetjament de les dones.

Vaig acabant, perquè ja no em queda més temps, així que ara sí que vull felicitar les organitzadores per aquesta estupenda iniciativa en temps difi-

cils a causa de la pandèmia, i a un període en el qual em fan mal aquestes paraules: L’única certesa és la incertesa respecte del futur. Però som aquí, i aquesta iniciativa demostra, com va escriure el poeta **Antonio Machado**, que “es fa camí en caminar”. Jo les convido a totes al fet que participin en el nostre pròxim congrés, perquè a més, tenim un gran somni i els hi demano a totes que ens ajudin, ja que volem crear una gran agència internacional de dones per parlar de les notícies de les dones, però no sols de les dones com a víctimes sinó que totes aquestes petites realitats, com explicava **Zoubaida El Fathi**, que no apareixen en la premsa generalista, però que són tan necessàries, puguin ser narrades.

Rosa María Rodríguez Quintanilla

Coordinadora de la Xarxa Internacional de Periodistes amb Visió de Gènere (RIPVG)

Felicitó i agraeixo a la Xarxa Europea de Dones Periodistes, a les organitzacions que han fet possible aquesta trobada, que ens permetin compartir aquest espai.

Per descomptat, vull saludar a totes les col·legues presents, amb les quals m'uneix, a més de l'afecte, molts anys de caminar juntes dins de la Xarxa Internacional de Periodistes amb Visió de Gènere (RIPVG), de la qual formo part des de la seva fundació, i actualment, en la coordinació col·legiada.

Avui em toca compartir-vos sobre el funcionament de la Comissió d'Alertes d'aquesta Xarxa Internacional. És una comissió que va néixer fa onze anys; la seva principal tasca ha estat registrar i visibilitzar les diferents violències contra les periodistes amb un component de gènere, per la seva condició de dones, i per exercir el periodisme i el seu dret humà a expressar-se.

Quan es va fundar la RIPVG en 2005, va sorgir amb l'objectiu central de promoure l'exercici d'un periodisme feminista, lliure de discriminació i sexisme, per contribuir des dels mitjans de comunicació a un canvi cultural per modificar la condició de desigualtat que afecta les dones.

No obstant això, quatre anys després que es va fundar aquesta Xarxa, quan arribem en 2009 a la nostra III Trobada, amb seu a Bogotà, recordo que, en les taules on anàvem a deliberar sobre el pla de treball per als següents anys, ens vam trobar que, el clam o la principal preocupació de les periodistes presents, era la violència que estàvem enfrontant en els nostres respectius països. Particularment les periodistes mexicanes. Aquí ens va esclatar la realitat: Ens estan amenaçant de mort, segrestant, matant, amenaçant a les nostres famílies.

Així neix aquesta comissió, en resposta a una demanda dels qui, en aquest moment, sentim que les violències contra les periodistes no s'estaven visibilitzant, no s'estaven documentant i informant amb una perspectiva de gènere i de drets humans de les dones. Ni tan sols hi havia dades desagregades per sexe de les violències contra la premsa, fins i tot, les estadístiques i les comunicacions encara s'utilitzaven amb masculí genèric.

Vam arribar a detectar que hi havia mitjans de comunicació que, quan publicaven la notícia sobre l'assassinat d'una periodista, es referien a ella com l'esposa de... S'invisibilitzava tot el context de la seva labor periodística, i molts menys referien la probable vinculació del feminicidi amb el seu exercici professional.

Les periodistes, que cada vegada més s'estaven sumant a les redaccions; les narradores de les injustícies, de la corrupció, de les múltiples violències contra les dones en el món, es van convertir en el focus de les agressions.

Des de llavors el funcionament de la Comissió d'Alertes, es basa en el treball voluntari de les periodistes que integrem aquesta Xarxa, amb el

suport de CIMAC, organització pionera que, amb un model únic, ja venia documentant i donant acompanyament amb una perspectiva de gènere a les periodistes que estaven sent agredides a Mèxic.

Com a Xarxa Internacional hem acompanyat, amb diferents tipus d'accions, més de 150 casos de violència contra dones periodistes. A través de diferents estratègies hem reclamat seguretat, protecció, accés a la justícia, reparació del mal, condicions per al retorn segur de les periodistes desplaçades i a l'exili, refugi i asil per a les periodistes que ho requereixen, zero tolerància a l'abús policial i a la repressió contra periodistes que cobreixen protestes socials o manifestacions feministes, o el cessament als bloquejos informatius que es van incrementar durant la pandèmia.

En les últimes dues dècades han assassinat a més de 120 dones periodistes, i s'estima que hi ha més de 60 empresonades o sofrint represàlies només per exercir la seva labor informativa. A més, almenys 7 de cada 10 dones periodistes ha experimentat violència en línia.

Enfront dels creixents atacs a la llibertat d'expressió, preval la impunitat en nivells inadmissibles, que oscil·la entre un 80 i fins al 98%, com és el cas de Mèxic.

Estem convençudes que les xarxes de periodistes salven vides i que la denúncia i l'acompanyament de col·lectius i xarxes solidàries com aquesta, sempre augmenta el cost polític de les autoritats i que, l'activació d'alertes contribueix a prevenir que les amenaces es concretin.

Per això em sembla important valorar el treball organitzatiu dels col·lectius i xarxes de periodistes que hem decidit unir-nos per resistir, per acompanyar-nos, per protegir-nos, per exigir justícia i sobretot, per recordar-li a la societat i als qui estan en el poder i prenen decisions que, la violència contra les periodistes té efectes altament negatius per a la llibertat d'expressió, per a l'accés a la informació i per a la democràcia.

Teresa Velázquez

Presidenta de l'Observatori Mediterrani de la Comunicació (OMEC)

Moltes gràcies per la invitació per poder traslladar el treball que realitzem des de l'organització que represento.

L'Observatori és una associació sense ànim de lucre, creada a l'octubre de 2004 i forma part del Laboratori de Prospectiva i Recerca en Comunicació, Cultura i Cooperació (LAPREC), grup de recerca consolidat de la Generalitat de Catalunya i del Departament de Periodisme i Ciències de la Comunicació de la UAB.

És una xarxa interdisciplinària de persones i institucions de les dues ribes de la Mediterrània que treballen en el sector de la informació, la comunicació i les TIC a la regió, com a marc de referència per a accions dirigides a fomentar el diàleg, el desenvolupament humà i l'exercici dels drets humans.

L'Observatori disposa d'un portal virtual que ofereix informació i recursos sobre els diferents agents de l'ecosistema comunicatiu mediterrani, enllaços, informacions, documents i eines sobre comunicació a la Mediterrània; comunicació per al desenvolupament i cooperació internacional; comunicació per als drets humans i la governabilitat democràtica; i gènere i comunicació a la Mediterrània.

És una xarxa on tenim els acords d'intenció signats amb les associacions i organitzacions que podeu veure en la nostra pàgina web (<http://www.omec.es>) i que són tant organitzacions de la societat civil com institucions, universitats etc.

Entre les diferents activitats que hem realitzat sobre la promoció de la comunicació per al desenvolupament a la Mediterrània, vam fer un projecte amb l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD) i amb l'organització Consorci Panos de París, on vam fer reforç de la missió del servei públic audiovisual als països de la regió de la Mediterrània. Aquest treball es va publicar i es va presentar a Jordània. I va ser molt important ja que van participar els mitjans de vuit països de la regió mediterrània.

Un aspecte que fomentem és la formació i la sensibilització a través de seminaris internacionals de comunicació, desenvolupament i drets humans, i ja s'han celebrat diversos. També realitzem "La setmana de la cooperació i conflictes a la Mediterrània", i participem en el Fòrum de la Mediterrània de la Fundació Anna Lindh, ja que formem part de la xarxa espanyola d'aquesta fundació.

Organitzem també tallers de comunicació, cooperació i desenvolupament, evidentment sobre el tema de gènere i drets humans, on realitzem diferents activitats com un concurs fotogràfic i una exposició.

L'OMEC vehicula recerques que acaben en informes que tenen a veure més amb l'actuació que amb la recerca bàsic-teòrica, ja que això ho realitza el laboratori LAPREC.

A més dels tallers sobre persones refugiades, el concurs fotogràfic o els seminaris internacionals, realitzem amb l'IEMed l'Aula de la Mediterrània, que és un programa interuniversitari que té l'objectiu de fomentar estudis sobre la regió des d'una perspectiva el més àmplia i interdisciplinària possible.

En aquests moments estem realitzant un projecte europeu, "SHABABUNA, our youth; informed and well prepared to choose their future!" finançat per la Unió Europea i coordinat pel Departament d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència de la Generalitat de Catalunya, i en el qual nosaltres som col·laboradors al costat d'altres organitzacions.

Cada any tenim uns projectes vinculats a la docència dins de la nostra universitat en matèries determinades com a cooperació i desenvolupament, on el tema de gènere sempre és transversal. Enguany tenim el projecte "Comunicació, migracions i canvi social: diàleg Europa-Magreb i Àfrica", projecte realitzat en el sud del Sàhara per enfortir la recerca i la innovació docent contra la desinformació. És un projecte de cooperació interuniversitària al costat de les universitats de Mali i Tunísia.

I finalment, comentar-los que totes les exposicions i ponències que s'han presentat en aquests dos dies estarem encantades de rebre-les per a poder secundar i col·laborar en la seva difusió.

D'esquerra a dreta: Maria-Àngels Roque, Tània Verge, Joan Maria Morros i Alicia Oliver Rojo.

PRESENTA

Àlicia Oliver Rojo

Coordinadora de la Xarxa Europea de Dones Periodistes

Maria-Àngels Roque

Directora de l'àrea de Cultura, Gènere i Societat Civil de l'IEMed

Joan Maria Morros

Degà del Col·legi de Periodistes de Catalunya

Tània Verge

Consellera d'Igualtat i Feminismes de la Generalitat de Catalunya

Alícia Oliver Rojo

Coordinadora de la
Xarxa Europea de Dones
Periodistes

Honorable consellera, degà, Maria-Àngels, bona tarda a totes.

En primer lloc, voldria saludar a les nostres col·legues llatinoamericanes que han seguit aquesta trobada quan als seus països són les 5 o les 6 del matí, així que una calorosa salutació per a totes elles.

Estem ja al final d'aquestes jornades. Ahir deia que seria avui, justament, una jornada il·lusionant perquè treballàvem, debatiem i reflexionàvem sobre la situació professional de les dones periodistes. I realment, ha estat il·lusionant escoltar-vos i estressant, també, per les presses. Per tant, li demano disculpes a la taula anterior per la manca de temps. En tot cas, ha estat tot un repte el tenir vuit companyes amb les seves interessants experiències, i tot això, explicat en hora i mitja. Ha estat un repte que heu aconseguit. Sé que cadascuna de vosaltres podia haver emprat molt més temps, però, en tot cas, es tractava de donar pinzellades sobre aquestes bones pràctiques que existeixen, que articulades podem acon-

seguir més, juntes abastem més i arribem més lluny. Han estat pinzellades de cadascuna de les propostes que teniu, però ara es tractaria de crear llaços i, a partir d'aquí, poder enfrontar molt millor tots aquests reptes que tenim pendents.

M'ha encantat escoltar les experiències de les companyes que veniu de fora, de l'altra riba de la Mediterrània, que és també on ens volem situar. Es nota que necessitem més debats. Aquests ponts de diàleg i comunicació que parlàvem ahir, crec, que són necessaris i ha estat una molt bona proposta.

Com a bones periodistes heu contextualitzat la informació. Per exemple, **Burcu Karakaş** ens ha parlat de la situació a Turquia. Ens ha parlat, també del Conveni d'Istanbul, i de la manca de llibertat que afecta els mitjans de comunicació. La nostra companya de Líbia, **Hayam Kamel**, ens ha explicat quina és la situació de les dones periodistes al seu país. Un país on no ens arriba cap tipus d'informació, ja que els mitjans de comunicació no miren cap a aquest costat. **Sahar Talaat** ens ha fet de ponent en dues taules. De traductora, també, i ens ha acostat la visió de les dones periodistes a Egipte. I voldria agrair-vos a totes el vostre esforç de tractar d'explicar les vostres realitats en deu minuts. Però, l'important, crec jo també, ha estat trobar-nos presencialment ja que portàvem un any i mig sense poder-nos veure. I aquest és un punt d'inflexió, a partir d'aquí continuarem creant i creixent.

En la inauguració us parlava de les primeres Jornades de la Mediterrània que vam organitzar com a Xarxa, en el Col·legi de Periodistes, el 1995. El que hem escoltat avui, continua sent el mateix que vaig escoltar fa vint-i-sis anys: la falta de representació de les dones en els llocs de presa de decisions. La invisibilitat en els mitjans de comunicació, i poso com a exemple les poques dones opinadores que hi ha. El poc paper que se li dona a l'opinió de les dones en els mitjans de comunicació. He escoltat el que pràcticament es va dir el 1995. Amb la qual cosa, sí que és cert que avancem, però avancem tan lentament que quan parlava **Zuliana Lainez** de la bretxa de gènere i els 67 anys que es necessitaran per tan-

car-la, realment és cert. L'única cosa que no es parlava llavors, l'any 1995, era del ciberassetjament a les dones periodistes. Evidentment, perquè encara no estàvem treballant en línia. No existia Internet, ni els mòbils, i sembla mentida que poguéssim treballar sense la tecnologia actual. Aquesta tecnologia que ens permetrà estar enllaçades, ara, amb moltíssimes experiències i amb totes les xarxes que hi ha, que són moltes.

No vull estendre'm més, ho heu fet vosaltres estupendament. Agrair-vos moltíssim l'esforç de síntesi en les vostres exposicions i, per descomptat, la vostra participació aquí.

També voldria agrair a **Mohamed Ahsissene**, **Ismail Zeryouh** i a **Youssef Zeryouh** que ens han ajudat aquests dos dies, facilitant els micròfons i l'accés a la sala, moltes gràcies per la vostra col·laboració. I el treball de **Drina Ergueta** que ha recollit una sèrie de punts d'una declaració que volem acabar aquesta tarda, quan ens puguem reunir. Són vuit punts que parlen de la situació de les dones periodistes, de la crisi global, de les dones, de les cures. L'últim punt diu així: "Cridem a una major implicació amb la Mediterrània i malgrat tot, a mirar el futur amb optimisme i esperança, a rescatar la història mil·lenària, a valorar el nostre present i les seves possibilitats i a mirar un futur amb unió i esperança". Jo a més afegiria, també, i mirar la Mediterrània amb una mirada feminista, tal com diem en el cartell d'aquestes jornades, o més aviat, amb moltes mirades feministes.

Maria-Àngels Roque

Directora de l'àrea de Cultura,
Gènere i Societat Civil de
l'IEMed

Honorable consellera, degà del Col·legi de Periodistes, coordinadora de la Xarxa.

Voldria començar agraint el treball de les feministes. Hi ha hagut grans aportacions en aquestes jornades per part de les nostres companyes feministes, i ha estat interessant perquè a més de veure els aspectes que eren negatius i que continuen, és important, també, valorar els aspectes nous. I entre ells, precisament, trobem als joves i a les dones que participen activament en la societat civil i, com sabem, són els que promouen els canvis en les lleis.

S'ha parlat de la Comissió d'Istanbul, de l'any 2006. I voldria parlar d'això perquè justament estem parlant del procés euromediterrani. I cal tenir en compte que, fins l'any 2016, no va haver-hi una conferència euromediterrània exclusiva de dones. I això és important, perquè es va fer durant la presidència finlandesa, que estava presidida per una dona,

i també ho era la ministra d'exterior. Elles dos van participar en una reunió en la qual se celebrava el desè aniversari del Procés de Barcelona, i aquí van preguntar per què no s'havia fet cap reunió euromediterrània que abordés un tema tan important com el de les dones. A partir de llavors, es van realitzar diferents reunions sobre el tema com la reunió de Marràqueix, la de París, la del Caire, i l'any que ve, se celebrarà una altra trobada, precisament a Barcelona. I això és important, perquè en aquestes conferències euromediterrànies estan representats tots els països, tant els de la Unió Europea com els Mediterranis i allà es prenen decisions. I sí que és cert que, en aquests quinze anys, han canviat aspectes jurídics, encara que hi ha moltes llacunes i temes que no s'acaben d'harmonitzar. Per exemple, a Algèria podries tenir una presidenta i tenir representació política, i en canvi, per a casar-te necessites tenir un tutor.

És important el canvi de les mentalitats, tema que ja s'ha parlat aquí i, precisament, nosaltres portem una plataforma a l'IEMed, de la Fundació de Dones Euromediterrània, i és important que augmentem la nostra base de dades de dones periodistes, i augmentar, també, la documentació, la qual cosa és bàsic per a formar xarxes.

Amb la Fundació hem fet seguiment de les conferències de París i la del Caire, i vam veure que, encara que havien canvis jurídics, no es posen recursos per als qui han d'aplicar-la i per al canvi de mentalitat. Si al Marroc o en un altre país, vols sol·licitar el divorci, el jutge o bé la policia, com passava abans a Espanya, et preguntarà que és el que tu has fet perquè el teu marit et doni una pallissa. I la veritat, si no es posen recursos importants per a què hi hagi aquests canvis de mentalitat en els juristes, en la policia, en els educadors, en els mitjans de comunicació... és molt difícil que es produeixi aquesta transformació. Per això, estic molt contenta que siguin les dones, cada cop més, les que s'impliquin en aquests temes.

En aquest sentit, vull felicitar-vos i, de fet amb l'Àlicia, havíem pensat, que a partir d'aquesta reunió es pot crear la Xarxa de Dones Periodistes i Comunicadores, ja que tenim una bona participació. I a més, estic con-

tenta perquè veig que també hi ha periodistes joves, que han de prendre el relleu, i veiem també, que en països del sud de la Mediterrània són molt necessàries. A més, ens faran canviar perquè nosaltres arrosseguem estereotips, tenim una visió de que tot continua igual, que les coses no canvien, i no és veritat, perquè sí que s'estan produint canvis. Per tant, hem de valorar-ho i secundar-ho, i és precisament, amb aquestes xarxes, com podem donar suport als valors i el coneixement que ja existeix. Perquè s'ha de treballar amb la gent del país, contràriament al que alguns pensen, ja que coneixen molt millor el que convé al país, i quins són els sistemes per millorar i canviar. I si treballem conjuntament, tindrem bons resultats.

I no vull afegir res més, felicitar-vos a totes i estic contenta de què tanqui aquesta trobada la consellera **Tània Verge**, perquè té una conselleria important com la d'Igualtat i Feminismes. Una conselleria transversal, per a totes les persones, perquè no volem que només sigui per a les dones i només vinguin dones a les conferències. Si impliquem a tota la societat, es podrà canviar aquesta mentalitat patriarcal que moltes vegades es confon amb les cultures i que existeix tant en el nord com en el sud.

Joan Maria Morros

Degà del Col·legi de Periodistes de Catalunya

Benvolguda consellera d'Igualtat i Feminismes, benvolguda directora de l'àrea de Cultura, Gènere i Societat Civil de l'IEMed, i benvolguda Alicia, coordinadora de la Xarxa Europea de Dones Periodistes.

Voldria començar felicitant les organitzadores d'aquestes jornades que ara es clouen per la seva contribució a la reflexió del nostre ofici. I especialment per analitzar la situació que viuen les dones periodistes arreu del món, concretament en el marc de la Mediterrània. I per reivindicar la igualtat al sector periodístic.

La reflexió al voltant del periodisme està en el nostre ADN com a col·lectiu i com a Col·legi. I també ho està donar suport incondicional a la Xarxa Europea de Dones Periodistes, que ho fem des dels seus inicis, com a l'Associació de Dones Periodistes.

Amb aquestes dues organitzacions compartim objectius. I amb la Xarxa Europea de Dones Periodistes, vint-i-sis anys després de la primera trobada, podem dir que s'han donat molts canvis en l'àmbit legal i social. Tot i així, l'exercici professional de les dones periodistes continua sent d'extrema fragilitat en alguns països de la Mediterrània.

El Col·legi junt amb l'Associació de Dones Periodistes col·labora des de l'any 2005 al Projecte Global de Monitoratge Mundial de Mitjans, la iniciativa d'investigació i incidència més gran del món sobre la igualtat de gènere a les notícies i al periodisme. El Monitoratge de 2020 reflecteix com la visibilitat de les dones en els mitjans de comunicació continua sent inferior a la dels homes i com aquesta situació no ha millorat amb el temps, més aviat al contrari. Al 2020 les dones són només el 26% dels subjectes i fonts de les notícies en els mitjans tradicionals i el 31% en els mitjans digitals. Per tant, la meitat de la població està infrarepresentada en els mitjans de comunicació. Tot i això s'observa que s'ha produït un increment considerable respecte a les professionals especialment en ràdio i televisió. Aquesta és una situació conseqüent amb la feminització dels estudis i de la professió, però també del context de precarització tant respecte a les condicions laborals com a les retribucions.

Aquest estudi també demostra que és imprescindible l'aplicació de mesures i accions concretes per a millorar la representativitat i el tractament de les dones en els mitjans de comunicació. En relació amb la legislació, és necessari promoure plans d'igualtat per a tots els mitjans de comunicació i mesures perquè aquests siguin aplicats i monitorats. La Llei orgànica per a la Igualtat efectiva de Dones i Homes ha estat una mesura positiva que ha obligat les indústries mediàtiques espanyoles a implementar plans d'igualtat de gènere. No obstant això, els plans d'igualtat no sols han de ser legiscats, sinó que han de ser difosos, comptar amb alguna forma de control i, a més, ser avaluats periòdicament perquè siguin efectius.

Sent realistes, el periodisme té una mirada femenina. Ho posa de manifest la quantitat de dones que l'exerceixen, sovint no prou visibilitzades, o les estudiant que volen ser-ho i que hi ha a les universitats catalanes.

Per això jo avui em sento com una excepció. Soc l'únic home a la cloenda de l'acte. I espero i desitjo que només s'hagi fet per cobrir la quota de gènere... Des del Col·legi sabem que és això de la paritat, per això empatitzem amb aquesta tossuda realitat que sovint no deixa veure que el bon professional NO ho és per qüestió de gènere...

Nosaltres mai hem volgut quedar-nos al marge del masclisme que pateixen les periodistes ni de les problemàtiques amb les que es troben cada dia exercint la seva feina. Al contrari, sempre hem donat cobertura a qüestions sobre feminisme i periodisme als nostres mitjans, especialment a la revista Capçalera. A les diferents edicions hem tractat temes com la incorporació de la figura de l'editora de gènere a les redaccions, la realització d'un estudi que reflecteix amb dades la infrarepresentació de les dones als principals mitjans, els estereotips de les dones o el ciberassetjament que pateixen les periodistes.

Tenim també com a prioritat que les col·legiades se sentin representades a les juntes. És per aquest motiu que estem fomentant que cada cop tinguin major representació i més poder. Trobem a faltar que aquest escenari, al segle XXI no s'estigui donant també als mitjans de comunicació... Els alts càrrecs majoritàriament encara estan ocupats per homes i les dones tenen poca representació. I per això ens afegim a qualsevol iniciativa que serveixi per trencar amb el sostre de vidre.

M'agradaria concloure citant a la primera degana del Col·legi, **Montserrat Minobis** i la seva frase cèlebre "l'ofici de periodista no el pots deixar mai, l'estimes..." Fem honor a aquesta frase, estimem de debò la professió garantint els mateixos drets i oportunitats als periodistes independentment del seu gènere.

Tània Verge

Consellera d'Igualtat i
Feminismes de la Generalitat
de Catalunya

És un plaer poder cloure aquestes jornades on durant dos dies desenes de dones periodistes de tots els racons de la Mediterrània heu intercanviat experiències i sabers des d'un periodisme feminista i compromès. I és especialment un plaer perquè aquestes jornades tenen el format de xarxa; perquè una xarxa és horitzontal on les dones compartim sabers i experiències des del reconeixement dels feminismes en plural.

El periodisme tradicionalment ha estat aquella professió que ens explica què passa al món. Sabem, però, que sense una mirada feminista, el periodisme ens acaba explicant què passa segons la mirada dels poderosos, dels vencedors, dels homes; i les dones esdevenim invisibles o se'ns presenta des de la mirada andocèntrica, que ens ubica com a víctimes, però no com a protagonistes, com a expertes o com a opinadores.

Aquest fet s'ha constatat a nombrosos estudis realitzats en diferents països. A casa nostra, a Catalunya, el col·lectiu "On són les dones" ja fa cinc

anys que denuncia la sobrerepresentació dels homes als espais d'opinió dels mitjans de comunicació catalans. És en aquests espais d'opinió on es crea l'agenda política, on es marca què és important i que no és important, i es genera un estat d'opinió per presentar els diferents temes sota una determinada mirada.

Des de l'inici del recompte, alguns mitjans han fet avenços, però la major part encara està lluny de la paritat, que de fet, només assoleixen de manera excepcional en els seus espais d'opinió en dates assenyalades com el 8 de març o el 25 de novembre, els dies que els mitjans es pinten de lila.

La invisibilització de les dones és un acte de violència simbòlica, l'hem d'anomenar com a tal. No és un oblit, no són inèrcies, sinó que és fruit de com el sexisme institucionalitzat infiltra la manera de procedir dels mitjans i també dels col·legis professionals. Una forma de violència masclista, la simbòlica, al que se suma també el racisme mediàtic, quan constatem que en aquests mateixos espais d'opinió la presència de persones racialitzades no arriba a l'1%. I per molt que s'hi estigui treballant per canviar aquesta representació de les dones en els mitjans de comunicació, no podem obviar que el que cal son canvis estructurals, amb recursos i voluntats polítiques al darrera, per una transformació real dels mitjans.

Les invisibles no tenen veu sense un periodisme compromès amb la mirada feminista i de drets humans. La vostra feina i el vostre compromès és essencial per fer possible un món més just, més visible, on la veu de totes tingui el mateix valor. I la mirada feminista en el periodisme, però, no només és necessària per fer visibles les dones, sinó que la seva vocació va molt més enllà. El periodisme feminista abraça la diversitat inherent en aquest moviment transformador per donar a conèixer les realitats que escapen dels discursos hegemònics, perquè només emprant altres enfocaments és quan podem començar a transformar-les.

I justament des d'aquest periodisme compromès, són moltes les professionals que han posat en risc la seva vida per explicar realitats oblida-

des o que des del poder es preferirien silenciades. Veus tan necessàries pels drets humans com incòmodes pels poderosos com la de **Daphne Caruana Galizia**, periodista d'investigació maltesa que va ser assassinada el 2017 per posar llum a casos vinculats a la corrupció.

Però, malauradament, no cal que anem a aquests extrems per a veure casos de dones periodistes que veuen com la seva feina suposa un risc afegit per a la seva seguretat. L'assetjament sexual i l'assetjament per raó de sexe en l'àmbit laboral, el menysteniment per part dels companys i dels homes entrevistats, els sostres de vidre en les redaccions i la precarització creixent de les condicions de treball de la professió, són el dia a dia de moltes dones periodistes. També la violència digital ha esdevingut el "cost" a pagar per ser dona periodista, al marge de la tendència ideològica del mitjà; una violència que és un patró universal i que afecta especialment a les periodistes racialitzades.

Vint-i-sis anys després de les primeres jornades sobre dones periodistes i la Mediterrània, organitzades, com en aquesta ocasió, per la Xarxa Europea de Dones Periodistes, hi ha hagut molts avenços pel que fa a la igualtat de gènere i a la incorporació de la mirada feminista als mitjans. Encara queden, però, molts canvis pendents, i són inajornables. És cert que en cap àmbit els avenços en els drets de les dones s'han produït sense la mobilització i la transformació provocada per les pròpies dones.

A Catalunya, a nivell europeu, a la Mediterrània o a nivell global, les impulsores d'aquesta transformació heu estat les dones periodistes amb compromís feminista, i ho heu fet sovint de manera invisible, no reconeguda o amb diferents riscos. Però la responsabilitat d'acabar amb aquestes desigualtats, discriminacions i violències és dels propis mitjans i dels poders públics. Perquè som les institucions les que tenim el deure de vetllar per l'acompliment de les lleis d'igualtat. Tenim l'encàrrec de fer realitat aquesta transformació feminista, també en l'àmbit dels mitjans de comunicació, i ho farem amb els col·legis professionals i els mitjans, perquè és una agenda compartida i perquè tenim el deure d'assegurar que les periodistes pugueu exercir la vostra professió lliures de discrimi-

nacions i de violències masclistes.

Per acabar vull agrair-vos la tasca que feu cadascuna de vosaltres per contribuir a fer visibles a les invisibles, a les incòmodes, a les dissidents, i per transformar la comunicació des de dins. Perquè només podrem canviar el món des d'una mirada feminista i la vostra feina ha estat, és i serà clau per aconseguir-ho.

La meva enhorabona per aquestes jornades, i encoratjar-vos a seguir enfortint aquesta xarxa.

CLOENDA

Foto final amb la consellera d'Igualtat i Feminismes, Tània Verge.

D'esquerra a dreta: Ala'a Karajah, Burcu Karakaş, Nariman El Chamaa, Patricia Mayorga, Sahar Talaat, Dionysia Vovou i Hayam Kamel.

La Trobada Internacional de Dones Periodistes i Comunicadores de la Mediterrània que hem denominat “Comunicar la Mediterrània amb mirada feminista”, després de jornades de treball conjunt realitzat a Barcelona els dies 4 i 5 de novembre, considera necessari realitzar la següent declaració:

1. Davant la percepció d'un distanciament entre les denominades “dues ribes”, nord i sud, del Mediterrani, és imprescindible generar accions i polítiques encaminades cap a una major aproximació amb objectius comuns entre els països que conformen aquest territori que està unit per llaços històrics, dificultats presents i un futur inquietant i urgent. En aquesta aproximació, la generació de xarxes de comunicació entre periodistes resulta vital.
2. La crisi econòmica, social i política que en diferents mesures enfronten les societats mediterrànies, a conseqüència de la pandèmia, crisi energètica, conflictes històrics i polítics, no poden defugir-se sinó fer-se visibles com a denúncia i reclam de respostes. És d'especial preocupació el que passa al Líban, Síria i Palestina.
3. La crisi humanitària sobrevinguda de la guerra a Síria, el conflicte a l'Afganistan i la situació de pobresa a l'Àfrica subsahariana ha provocat un èxode sense precedents de famílies que busquen refugi i persones que es llancen a la mar amb l'esperança d'aconseguir una vida millor. La resposta davant això no ha estat l'adequada ni suficient per part dels països europeus,

per la qual cosa es fa una crida a assumir un paper més receptiu i compromès, així com també a assumir responsabilitats.

4. En aquest èxode per trobar refugi crida l'atenció urgent la situació de vulnerabilitat de les dones, que han de suportar i sobreviure a les violències afegides per raó de gènere i, en particular, la situació de les nenes que són traficades i/o casades a molt primerenca edat. La denúncia d'aquest fet i el reclam de solucions i de rescat d'aquestes nenes és un compromís i una tasca urgent també del periodisme.
5. En matèria mediambiental, el Mediterrani presenta una projecció crítica tant per les polítiques insuficients i desiguals com per les conseqüències de l'escalfament global. S'ha de recordar que, en aquest marc, les dones són les qui tenen una major posició de vulnerabilitat, a causa de la seva activitat quotidiana en espais com l'agricultura, la seva relació amb l'aigua, els treballs domèstics, la neteja, etc. El periodisme no pot quedar indiferent, així com ha de fer visible i rebutjar la persecució judicial i l'assetjament que, en alguns casos, activistes i periodistes i les seves famílies sofreixen a causa del seu treball de denúncia.

6. Respecte a la tasca del periodisme, rebutgem les restriccions a la llibertat de premsa i informació en escenaris polítics difícils i polaritzats, així com les pressions, violències i assetjament que es produeixen contra els qui exerceixen la professió, que en el cas de les dones també són de tipus sexual i misogin. Fem una crida als governs a generar polítiques que ofereixin garanties per a les i els periodistes, i permetin, a més, tenir representacions professionals i sindicals independents.
7. La crisi global i la pandèmia han deixat petjada en els mitjans de comunicació i en les fonts laborals del periodisme. No obstant això, també ha creat noves possibilitats a través de les xarxes socials. És en aquest espai en línia on les dones i el jovent estan trobant majors opcions d'expressió, per la qual cosa plantegem usar aquestes eines cap a l'objectiu de crear xarxes en el periodisme que permetin un apropament entre les dues ribes.
8. Cridem a una major implicació amb la Mediterrània i, malgrat tot, a mirar el futur amb optimisme i esperança, a rescatar la història mil·lenària, a valorar el nostre present i les seves possibilitats i a mirar un futur amb unió i esperança.

Barcelona, 5 de novembre de 2021

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya
**Departament d'Igualtat
i Feminismes**